

TRƯỜNG ĐẠI HỌC HOA LƯ
KHOA SƯ PHẠM TIỂU HỌC – MẦM NON

Lã Thị Tuyết

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP

**THỰC TRẠNG TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG
HÌNH THÀNH BIỂU TƯỢNG HÌNH DẠNG
CHO TRẺ MẪU GIÁO 5-6 TUỔI**

Mã sinh viên: 2652011100

Ngành: Giáo dục mầm non

NINH BÌNH, 2026

TRƯỜNG ĐẠI HỌC HOA LƯ
KHOA SƯ PHẠM TIỂU HỌC – MẦM NON

Lã Thị Tuyết

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP

**THỰC TRẠNG TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG
HÌNH THÀNH BIỂU TƯỢNG HÌNH DẠNG
CHO TRẺ MẪU GIÁO 5-6 TUỔI**

Mã sinh viên: 2652011100

Ngành: Giáo dục mầm non

Người hướng dẫn: TS. Vũ Thị Diệu Thuý

NINH BÌNH, 2026

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan khóa luận tốt nghiệp với đề tài: “*Thực trạng tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi*” là công trình nghiên cứu của bản thân, đồng thời được sự góp ý hướng dẫn của TS. Vũ Thị Diệu Thúy để hoàn tất khóa luận.

Trong quá trình nghiên cứu và hoàn thành khóa luận, tôi đã tham khảo và sử dụng đầy đủ các tài liệu, nguồn thông tin từ các tác giả khác và các tài liệu tham khảo đã được nêu rõ trong phần tài liệu tham khảo.

Các số liệu, kết quả trình bày trong khóa luận là hoàn toàn trung thực, nếu sai tôi xin chịu hoàn toàn trách nhiệm và chịu mọi kỷ luật của bộ môn và nhà trường đề ra.

Ninh Bình, ngày.....tháng....năm 2026

Người cam đoan

Lã Thị Tuyết

XÁC NHẬN CỦA NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC

Đề tài “*Thực trạng tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi*” là công trình nghiên cứu của sinh viên Lã Thị Tuyết, nội dung trong đề tài chưa công bố trong bất kì công trình nào khác. Trong đề tài có sự tham khảo một số tài liệu có nguồn gốc và được trích dẫn rõ ràng.

Ninh Bình, ngày....tháng....năm 2026

Người hướng dẫn

TS. Vũ Thị Diệu Thúy

BẢNG KÍ HIỆU, CHỮ VIẾT TẮT

Từ viết tắt	Nghĩa của từ
BTHD	Biểu tượng hình dạng
GVMN	Giáo viên mầm non
HĐH	Hoạt động học
MN	Mầm non
GV	Giáo viên
TPVH	Tác phẩm văn học
VD	Ví dụ
LQVT	Làm quen với toán

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài.....	1
2. Tổng quan tình hình nghiên cứu	2
3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu.....	5
4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	6
5. Phương pháp nghiên cứu.....	6
6. Ý nghĩa khoa học và ý nghĩa thực tiễn.....	7
NỘI DUNG.....	9
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG HÌNH THÀNH BIỂU TƯỢNG HÌNH DẠNG CHO TRẺ MẪU GIÁO 5-6 TUỔI .	9
1.1. Một số khái niệm.....	9
1.1.1. <i>Biểu tượng</i>	9
1.1.2. <i>Hình dạng</i>	10
1.1.3. <i>Biểu tượng hình dạng của trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi</i>	10
1.1.4. <i>Tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi</i>	11
1.2. <i>Đặc điểm hình thành biểu tượng hình dạng của trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi</i>	11
1.3. <i>Quá trình tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi</i>	13
1.3.1. <i>Mục đích hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi</i>	13
1.3.2. <i>Nội dung hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi</i>	14
1.3.3. <i>Phương pháp tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi</i>	15
1.3.4. <i>Hình thức tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi</i>	23

1.3.5. Phương tiện tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.	27
1.3.6. Đánh giá việc tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.	29
1.4. Vai trò của tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng đối với sự phát triển của trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi	30
1.5 Các yếu tố ảnh hưởng đến tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.	31
Kết luận chương 1	34
Chương 2: THỰC TRẠNG TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG HÌNH THÀNH BIỂU TƯỢNG HÌNH DẠNG CHO TRẺ MẪU GIÁO 5-6 TUỔI	35
2.1. Khái quát về khảo sát thực trạng.....	35
2.1.1. Khái quát về trường mầm non Trường Yên	35
2.1.2. Mục đích khảo sát thực trạng.....	35
2.1.3. Nội dung và cách thức khảo sát thực trạng	35
2.1.3.2. Cách thức khảo sát.....	36
2.1.4. Đối tượng, phạm vi và thời gian khảo sát.....	36
2.1.5. Tiêu chí và thang đánh giá việc tổ chức hoạt động học hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi	36
2.1.6. Cách đánh giá	38
2.2. Phân tích kết quả khảo sát thực trạng.....	38
2.2.2. Thực trạng tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi của giáo viên ở trường mầm non.....	42
2.3. Đề xuất biện pháp tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi của giáo viên mầm non.....	47
2.3.1. Các nguyên tắc đề xuất biện pháp tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi của giáo viên mầm non.....	47
2.3.2. Một số biện pháp tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi của giáo viên mầm non.	49

2.3.3. <i>Mối quan hệ của các biện pháp tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi của giáo viên mầm non</i>	53
Kết luận chương 2	54
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	55
1. Kết luận	55
2. Kiến nghị	56
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	57
PHỤ LỤC	

DANH MỤC BẢNG BIỂU

Bảng 2.1. Nhận thức về nội dung hình thành BTHD cho trẻ MG 5 – 6 tuổi.....	38
Bảng 2.2. Nhận thức về biện pháp hình thành BTHD cho trẻ MG 5 – 6 tuổi	39
Bảng 2.3. Nhận thức về hoạt động hình thành BTHD cho trẻ MG 5 – 6 tuổi	41
Bảng 2.4. Đánh giá hoạt động hình thành BTHD cho trẻ MG 5 – 6 tuổi.....	42
Bảng 2.5. Mức độ sử dụng các phương tiện dạy trẻ hình thành BTHD	43
Bảng 2.6. Mức độ sử dụng các hình thức dạy trẻ hình thành BTHD	46
Biểu đồ 1. Đánh giá hoạt động hình thành BTHD cho trẻ MG 5 - 6 tuổi	41

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Biểu tượng hình dạng là một trong những nền tảng quan trọng của tư duy trực quan – hình tượng ở trẻ mầm non. Việc hình thành biểu tượng về các hình dạng cơ bản (như tròn, vuông, tam giác, chữ nhật...) giúp trẻ phát triển năng lực nhận thức, khả năng so sánh, phân tích và tổng hợp các đặc điểm của sự vật. Đây là tiền đề để hình thành các thao tác tư duy logic, chuẩn bị cho trẻ học tập các môn học ở bậc tiểu học, đặc biệt là Toán và Mỹ thuật. Ngoài ra, thông qua các hoạt động học hình thành biểu tượng hình dạng, trẻ còn được phát triển ngôn ngữ (thông qua việc mô tả đặc điểm hình dạng), thẩm mỹ (thông qua việc nhận biết vẻ đẹp hài hòa của hình khối), cũng như phẩm chất kiên trì, chú ý và sáng tạo – những yếu tố quan trọng trong sự phát triển nhân cách toàn diện của trẻ mầm non.

Ở độ tuổi 5–6, trẻ đã có khả năng nhận biết, so sánh và phân loại các hình dạng một cách tương đối chính xác. Trẻ có thể sử dụng các khái niệm như “giống nhau”, “khác nhau”, “cạnh”, “góc”, “đỉnh”, “hình tròn”, “hình vuông”... để diễn đạt hiểu biết của mình. Tuy nhiên, khả năng khái quát hóa và tư duy không gian của trẻ vẫn còn mang tính trực quan, phụ thuộc nhiều vào trải nghiệm thực hành và các hoạt động trực tiếp với đồ vật, hình khối. Vì vậy, việc tổ chức các hoạt động giúp trẻ hình thành biểu tượng hình dạng cần đảm bảo tính trải nghiệm, khám phá và thực hành, giúp trẻ tiếp thu kiến thức một cách tự nhiên, chủ động.

Hiện nay, trong các trường mầm non, hoạt động học hình thành biểu tượng hình dạng đã được đưa vào chương trình giáo dục nhưng việc tổ chức còn hạn chế do việc tổ chức còn hạn chế do ở độ tuổi 5–6, mặc dù trẻ đã có khả năng nhận biết, so sánh và phân loại các hình dạng cơ bản, song khả năng khái quát hóa và tư duy trừu tượng của trẻ còn nhiều hạn chế. Trẻ chủ yếu dựa vào nhận thức trực quan, khó hình dung được các đặc điểm không thể quan sát trực tiếp bằng mắt thường như cạnh, góc hay mối quan hệ giữa các hình. Nhiều trẻ chưa hiểu sâu bản chất của hình dạng, thường nhầm lẫn giữa hình này với hình khác,

hoặc chỉ nhận biết hình qua màu sắc, kích thước chứ không qua đặc thuộc tính hình học. Nhận thức của trẻ còn mang tính cảm tính, phụ thuộc vào trải nghiệm thực hành và các thao tác với đồ vật, nên việc hình thành biểu tượng hình dạng đòi hỏi quá trình lâu dài, có sự lặp lại và củng cố thông qua nhiều hoạt động khác nhau. Chính những đặc điểm và hạn chế này làm cho quá trình tiếp thu biểu tượng hình dạng của trẻ trở nên khó khăn và đòi hỏi sự tổ chức hợp lý, khoa học.

Do đó, việc nghiên cứu, đánh giá thực trạng tổ chức hoạt động học hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi là cần thiết để nhận diện những ưu điểm, hạn chế, từ đó đề xuất biện pháp nâng cao chất lượng hoạt động này trong nhà trường mầm non.

Đề tài tập trung khảo sát một nội dung cụ thể trong giáo dục mầm non - hoạt động học hình thành biểu tượng hình dạng - ở nhóm tuổi lớn (5-6 tuổi), giai đoạn chuẩn bị vào tiểu học. Đây là hướng nghiên cứu chuyên sâu, có ý nghĩa lý luận và thực tiễn rõ rệt, góp phần làm phong phú thêm các nghiên cứu về phát triển nhận thức không gian và tư duy trực quan cho trẻ mầm non. Kết quả của đề tài sẽ cung cấp cơ sở thực tiễn giúp giáo viên mầm non điều chỉnh phương pháp, hình thức tổ chức hoạt động phù hợp với đặc điểm phát triển của trẻ, đồng thời gợi ý cho các nhà quản lý, nhà đào tạo về nội dung bồi dưỡng năng lực chuyên môn cho giáo viên trong lĩnh vực phát triển nhận thức của trẻ.

Vì vậy, tôi lựa chọn nghiên cứu đề tài ***“Thực trạng tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi”***.

2. Tổng quan tình hình nghiên cứu

Việc hình thành biểu tượng hình dạng là một nội dung cơ bản trong giáo dục mầm non, đặc biệt quan trọng đối với trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi – độ tuổi bắt đầu phát triển nhận thức toán học một cách có hệ thống, đồng thời chuẩn bị nền tảng tư duy cho các cấp học tiếp theo. Biểu tượng hình dạng giúp trẻ nhận biết, phân biệt và sử dụng các hình học cơ bản như hình tròn, hình vuông, hình tam giác... Qua đó, trẻ phát triển tư duy hình học và khả năng trừu tượng hóa –

những năng lực quan trọng không chỉ trong học toán mà còn trong việc giải quyết vấn đề trong cuộc sống hàng ngày.

Một số công trình cũng đề xuất các biện pháp tổ chức hoạt động nhằm nâng cao hiệu quả hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ. Tuy nhiên, các nghiên cứu chủ yếu tập trung vào cơ sở lý luận và biện pháp chung, chưa chú trọng khảo sát thực trạng tổ chức hoạt động tại các cơ sở giáo dục mầm non cụ thể. Đồng thời, việc gắn các hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng với thực tiễn trải nghiệm hằng ngày của trẻ còn hạn chế. Đây là cơ sở để đề tài tiếp tục nghiên cứu và đề xuất các biện pháp phù hợp với thực tiễn giáo dục mầm non hiện nay.

2.1. Những nghiên cứu về khả năng hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ 5-6 tuổi

Nhiều công trình trong và ngoài nước đã tập trung nghiên cứu khả năng hình thành biểu tượng hình dạng ở trẻ mẫu giáo lớn. Theo Nguyễn Thị Hoà [2] và Nguyễn Ánh Tuyết [13], ở giai đoạn 5-6 tuổi, trẻ có sự phát triển rõ rệt về tư duy trực quan - hình tượng, biết nhận biết, ghi nhớ và mô tả đặc điểm của các hình cơ bản như hình tròn, vuông, tam giác, chữ nhật thông qua quan sát và thao tác với đồ vật. Đinh Thị Nhung [8,9] nhấn mạnh rằng khả năng hình thành biểu tượng hình dạng của trẻ phụ thuộc vào trải nghiệm thực hành và sự hướng dẫn có chủ đích của giáo viên, giúp trẻ từng bước chuyển từ nhận thức cảm tính sang nhận thức khái quát về hình học.

Theo Phạm Phương Lan [4] và Đỗ Thị Minh Liên [5,6], quá trình nhận thức hình học của trẻ được hình thành qua ba giai đoạn: nhận biết đặc điểm của hình, so sánh - phân loại các hình và khái quát hoá thành biểu tượng. Khi được tham gia các hoạt động học tập có tổ chức, trẻ không chỉ biết gọi tên hình mà còn hiểu và diễn đạt được mối quan hệ giữa các đặc điểm hình học.

Trong các nghiên cứu quốc tế, Clements & Sarama [15,16] cho rằng trẻ 5-6 tuổi có thể lĩnh hội các khái niệm hình học cơ bản nếu được dạy theo lộ trình phù hợp với đặc điểm phát triển nhận thức. Kết quả nghiên cứu của Bart Ons & Wagemans [14] cũng cho thấy khả năng xử lý và gán nhãn hình ở trẻ

tăng dần theo độ tuổi, đặc biệt ở lứa tuổi 5-6 tư duy hình học của trẻ bắt đầu mang tính logic và có hệ thống. Bên cạnh đó [19] khẳng định việc cho trẻ học qua trò chơi có hướng dẫn giúp mở rộng vốn từ, tăng khả năng mô tả và biểu tượng hóa hình dạng.

Một số nghiên cứu khác như Del Giudice et al. [17] và Nguyen Nhu Mai [21] cho thấy sự phát triển của kỹ năng vận động tinh (cầm, nặn, vẽ, ghép) có mối liên hệ mật thiết với khả năng biểu diễn và nhận thức hình dạng. Ngoài ra, [22] chỉ ra rằng việc sử dụng thuật ngữ chính xác trong dạy học giúp trẻ hiểu sâu hơn về bản chất khái niệm hình học như cạnh, góc, đỉnh.

Từ đó cho thấy trẻ 5-6 tuổi có tiềm năng lớn trong việc hình thành biểu tượng hình dạng, song để phát triển tối ưu năng lực này cần có môi trường học tập tích cực, hoạt động trực quan phong phú và sự hướng dẫn có mục đích của giáo viên.

2.2. Những nghiên cứu về tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ 5–6 tuổi

Các nghiên cứu trong và ngoài nước đều khẳng định cách thức tổ chức hoạt động đóng vai trò then chốt trong việc hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ. Theo Đỗ Thị Minh Liên [5,6] và Đinh Thị Nhung [8,9], các hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cần được thiết kế dưới dạng “học mà chơi – chơi mà học”, với nhiều hình thức như trò chơi học tập, hoạt động tạo hình, thao tác với vật thật, vẽ, ghép, cắt dán... để giúp trẻ nhận biết đặc điểm và mối quan hệ giữa các hình.

Nguyễn Thị Kim Liên [7] đề xuất sử dụng trò chơi học tập có mục tiêu nhằm giúp trẻ củng cố kiến thức hình học thông qua hoạt động thực hành vui nhộn nhưng mới làm về đối tượng thực vật. Các tác giả Phạm Phương Lan [4] và Vũ Thị Diệu Thúy, Đinh Thị Hồng Loan, Bùi Hương Giang [12] cho rằng tổ chức hoạt động nên đảm bảo tính tích cực, vừa sức, gắn với kinh nghiệm sống của trẻ. Giáo viên cần đóng vai trò định hướng, khuyến khích trẻ khám phá, quan sát và mô tả đặc điểm hình dạng bằng ngôn ngữ của mình.

Trong nghiên cứu của Phạm Thị Oanh [10], tác giả nhấn mạnh tầm quan trọng của việc rèn kỹ năng so sánh hình dạng qua các hoạt động có tính tương tác, giúp trẻ phân biệt được sự giống và khác nhau giữa các hình cơ bản. Ngoài ra, Đinh Thị Nhung [8,9] cũng khuyến nghị giáo viên cần tạo môi trường học tập mở, giàu học liệu, để trẻ được thao tác, thử nghiệm và biểu diễn hình dạng một cách tự nhiên.

Ở bình diện quốc tế, Clements & Sarama [15,16] và Fisher et al, [19] đều ủng hộ mô hình “guided play” - chơi có hướng dẫn, trong đó giáo viên thiết kế tình huống học tập có mục tiêu, dùng đồ dùng trực quan, ngôn ngữ dễ hiểu để hỗ trợ trẻ khám phá đặc điểm hình học. Erdoğan & Yeşil Dağlı [18] khi nghiên cứu về hình vuông cũng chứng minh rằng việc cho trẻ tham gia các hoạt động thực hành, trải nghiệm và thảo luận giúp các em hiểu rõ hơn về đặc tính của hình.

Tổng hợp các công trình trên cho thấy, tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ 5-6 tuổi đạt hiệu quả cao nhất khi kết hợp giữa thao tác trực quan, trải nghiệm thực hành và trò chơi có định hướng. Tuy nhiên, một số nghiên cứu trong nước [10,12] vẫn chỉ ra hạn chế như thiếu đồ dùng học tập, hoạt động còn đơn điệu, giáo viên chưa mạnh dạn đổi mới phương pháp, dẫn đến hiệu quả hình thành biểu tượng chưa cao.

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

3.1. Mục đích

Nghiên cứu lí luận và thực tiễn của việc tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi từ đó bước đầu đề xuất biện pháp nâng cao hiệu quả tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi ở trường mầm non.

3.2. Nhiệm vụ

- Nghiên cứu lí luận và thực tiễn về tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.
- Đánh giá thực trạng việc tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.

- Đề xuất biện pháp tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

4.1. Đối tượng

Thực trạng tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi tại trường mầm non.

4.2. Phạm vi

Do thời gian có hạn nên đề tài chỉ nghiên cứu trong phạm vi sau:

- Hoạt động: Làm quen với toán
- Nội dung: Hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi
- Thời gian nghiên cứu: Từ tháng 10 năm 2025 đến tháng 3 năm 2026
- 58 giáo viên mầm non đã và đang dạy lớp mẫu giáo 5-6 tuổi ở một số trường mầm non tại tỉnh Ninh Bình

5. Phương pháp nghiên cứu

5.1. Các phương pháp nghiên cứu lý luận

- Phương pháp phân tích – tổng hợp lý thuyết
- Phương pháp phân loại và hệ thống hoá lý thuyết.
- Phương pháp cụ thể hoá lý thuyết
- Phương pháp giả thuyết

5.2. Các phương pháp nghiên cứu thực tiễn

** Phương pháp điều tra bằng phiếu hỏi (Anket)*

Dùng phiếu điều tra (Anket) nhằm đánh giá nhận thức, thái độ, việc tổ chức của giáo viên mầm non đối với việc hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi; dùng phiếu học tập trong hoạt động để đánh giá mức độ đạt được của trẻ so với mục tiêu đã đề ra.

** Phương pháp nghiên cứu sản phẩm*

Nghiên cứu kế hoạch tổ chức hoạt động làm quen với toán nhằm hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi của GVMN.

** Phương pháp quan sát*

Quan sát việc tổ chức hoạt động làm quen với toán nhằm hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi của GVMN.

** Phương pháp đàm thoại*

Trao đổi với GVMN, cán bộ quản lý trường MN và trẻ về những vấn đề có liên quan đến cách lập kế hoạch hoạt động làm quen với toán nhằm hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.

** Phương pháp tổng kết kinh nghiệm*

Tổng kết những kinh nghiệm của GVMN về cách lập kế hoạch hoạt động làm quen với toán nhằm hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.

5.3. Nhóm phương pháp nghiên cứu bổ trợ

** Phương pháp thống kê toán học*

Sử dụng công thức toán thống kê để xử lý số liệu thu được qua khảo sát thực trạng.

6. Ý nghĩa khoa học và ý nghĩa thực tiễn

6.1. Ý nghĩa khoa học

Đề tài góp phần bổ sung và hệ thống hóa cơ sở lý luận về hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi: Cung cấp dữ liệu định lượng và định tính chính xác về thực trạng tổ chức hoạt động (nội dung, phương pháp, hình thức) của giáo viên mầm non đối với việc hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ 5-6 tuổi. Đánh giá mức độ tương thích giữa yêu cầu của Chương trình Giáo dục Mầm non và thực tiễn triển khai; phân tích mối liên hệ giữa chất lượng tổ chức hoạt động và kết quả tiếp thu biểu tượng hình dạng của trẻ. Làm rõ các yếu tố ảnh hưởng đến hiệu quả hoạt động, từ đó góp phần xây dựng và chuẩn hóa các nguyên tắc sư phạm và chỉ báo đánh giá trong lĩnh vực này.

6.2. Ý nghĩa thực tiễn

Đề tài có giá trị ứng dụng cao, trực tiếp cải thiện chất lượng hoạt động giáo dục tại các cơ sở mầm non: Hỗ trợ GVMN xác định bất cập và thiếu sót khi hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ. Cung cấp luận cứ thực tiễn nhà giáo

dục điều chỉnh biện pháp dạy trẻ; bổ sung tài liệu bồi dưỡng, hướng dẫn giáo viên và sinh viên ngành GDMN dạy trẻ hình thành BTHD.

NỘI DUNG

Chương 1

CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG HÌNH THÀNH BIỂU TƯỢNG HÌNH DẠNG CHO TRẺ MẪU GIÁO 5-6 TUỔI

1.1. Một số khái niệm

1.1.1. Biểu tượng

Biểu tượng là hình ảnh của sự vật và hiện tượng nảy sinh trong óc chúng ta khi không có sự tác động trực tiếp của chúng vào giác quan” [7, tr.12].

“Những hình ảnh trực quan nảy sinh trong não người về những sự vật và hiện tượng tri giác trước đây gọi là biểu tượng” [7, tr.12].

“Lúc một sự vật không được nhìn nhận qua những cảm giác và hành động mà vẫn gọi lên được sự tồn tại của nó tức là đã hình thành một biểu tượng của sự vật ấy. Một thế giới thứ 2, thế giới biểu tượng xuất hiện với thế giới của cảm giác, vận động (của mắt thấy, tai nghe, tay sờ). Và từ đó, hoạt động của con người không hoàn toàn lệ thuộc vào sự có mặt cụ thể của sự vật nữa, mà có thể vận dụng những hình tượng của sự vật xếp đi xếp lại trong “đầu óc” của mình, trước và sau hành động cụ thể [7, tr.12].

Biểu tượng có những khác biệt rất căn bản với khái niệm, biểu tượng phản ánh những đặc điểm đặc trưng, cụ thể, trực quan bên ngoài của sự vật hiện tượng. Khái niệm phản ánh những thuộc tính bản chất, những mối liên hệ, quan hệ có tính quy luật của hàng loạt các sự vật, hiện tượng cùng loại. Các khái niệm kết hợp chặt chẽ với nhau cho phép từ tri thức này suy ra tri thức kia. Các biểu tượng vốn có ở trẻ không tự nhiên biến thành khái niệm. Chúng chỉ có thể được sử dụng khi hình thành khái niệm [7, tr.13].

Biểu tượng có những đặc điểm khác với hình tượng tri giác. Hình ảnh của biểu tượng phản ánh những đặc điểm cụ thể của sự vật, giống như hình tượng của tri giác. Nhưng nó có khái quát qua nhiều lần tri giác trong những điều kiện khác nhau, ở những thời điểm khác nhau. Nó chỉ tái hiện lại những đặc điểm thường có, gây ấn tượng mạnh, có ý nghĩa cơ bản trong hoạt động của trẻ. Nó bỏ

đi những chi tiết ngẫu nhiên, rườm rà. Biểu tượng vừa mang tính cụ thể, vừa mang tính khái quát [7, tr.13].

Theo từ điển triết học: Biểu tượng là hình ảnh trực quan – cảm tính, khía quát về các sự vật hiện tượng của hiện thực, được lưu giữ và tái tạo trong ý thức và không có sự tác động trực tiếp của bản thân các sự việc và các hiện tượng [8].

Theo từ điển Tiếng Việt của tác giả Hoàng Phê: Biểu tượng là hình ảnh tượng trưng; là hình thức của nhận thức, cao hơn cảm giác, cho ta hình ảnh của sự vật còn giữ lại trong đầu óc sau khi tác động của sự vật vào giác quan ta đã chấm dứt [11, tr.64].

1.1.2. Hình dạng

Hình dạng là 1 trong các dấu hiệu để xác định và phân biệt các đối tượng trong không gian so với nhau.

Hình dạng các đối tượng trong không gian gồm có 2 loại:

- Hình dạng của các hình hình học: hình tròn, hình vuông, hình tam giác, hình chữ nhật, khối cầu, khối trụ, khối vuông, khối chữ nhật...
- Hình dạng của các vật: cái cốc, cái bàn, viên gạch, hộp phấn,...

Hình dạng của các hình hình học là tiêu chuẩn để so sánh với hình dạng của các vật trong thực tế [8, tr.39,40].

Hình dạng là một trong các dấu hiệu bên ngoài của vật cụ thể và đồng thời là một khái niệm khái quát, dựa vào chúng mà con người có thể tiến hành so sánh và tạo nhóm các vật khác nhau theo dấu hiệu hình dạng [8, tr.27].

1.1.3. Biểu tượng hình dạng của trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

- Là những hình ảnh trực quan mang tính khái quát được hình thành trong óc trẻ về hình dạng của các hình hình học (hình tròn, hình vuông, hình tam giác, hình chữ nhật; khối cầu, khối trụ, khối vuông, khối chữ nhật...) và hình dạng của các sự vật quen thuộc trong cuộc sống. Những biểu tượng này được hình thành thông qua quá trình trẻ quan sát, sờ nắm, thao tác và trải nghiệm nhiều lần với các đối tượng trong những điều kiện khác nhau. Nhờ có biểu tượng hình dạng, trẻ 5–6 tuổi có thể nhận biết, gọi tên, so sánh, phân loại các đối tượng theo dấu

hiệu hình dạng, đồng thời sử dụng các hình hình học làm chuẩn để đối chiếu với hình dạng của đồ vật thực tế

1.1.4. Tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

Tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi là quá trình giáo viên sử dụng các phương pháp, biện pháp và hình thức tổ chức phù hợp nhằm hướng dẫn trẻ tham gia vào hoạt động học tập có chủ đích thông qua quan sát. Qua đó, trẻ hình thành những biểu tượng hình mặt phẳng và các khối, góp phần phát triển tư duy logic, ngôn ngữ toán học và khả năng vận dụng kiến thức vào thực tiễn.

1.2. Đặc điểm hình thành biểu tượng hình dạng của trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

Mỗi vật thể xung quanh đều có những đặc điểm, dấu hiệu nhất định về màu sắc, kích thước, hình dạng, vị trí sắp đặt trong không gian... Con người dựa vào những dấu hiệu này để phân biệt các đối tượng. Điều đó cho thấy hình dạng là một trong những dấu hiệu bên ngoài của vật cụ thể, dựa vào hình dạng của vật thể để con người nhận biết và phân biệt chúng, sử dụng chúng theo mục đích của mình [10,tr.34]. Hình dạng của các vật trong môi trường xung quanh rất phong phú, đa dạng. Tuy nhiên hình dạng của bất kỳ vật thể nào đều được phản ánh khái quát bằng hình dạng của hình hình học nào đó hay bằng sự kết hợp của một số hình hình học theo một kiểu nhất định trong không gian. Như vậy, hình hình học là các hình chuẩn mà con người dựa vào đó để xác định hình dạng của các vật [10, tr.27].

Trẻ 5 – 6 tuổi có thể linh hoạt sử dụng các đầu ngón tay và mắt trẻ để khảo sát mặt bao của vật, từ đó xác định hình khối của vật: Trẻ chủ động sờ mó vật bằng cả 2 tay, cầm nắm vật bằng các đầu ngón tay, biết đưa mắt quan sát theo mặt bao của vật, phân chủ yếu đặc trưng cho hình khối. Đó là điều kiện giúp trẻ khảo sát khối đúng và đầy đủ.

Ngôn ngữ của trẻ 5-6 tuổi phát triển giúp trẻ thu nhận các kiến thức về hình dạng chính xác hơn, giúp trẻ củng cố, nhớ lâu những điều mình cảm giác được, lời nói giúp cho nhận thức của trẻ được tổng quát hơn. Trẻ có thể thực

hiện các nhiệm vụ phân biệt hình dạng theo theo lời hướng dẫn của GV và dựa trên những biểu tượng đã có về hình dạng của các vật khác nhau. Điều đó cho thấy trẻ vừa phát triển BTHD vừa phát triển ngôn ngữ nói. Ví dụ, cô yêu cầu chọn hình khối theo đặc điểm mặt bao, theo khả năng lăn, xếp chồng... thì trẻ tìm được và gọi tên được hình khối đó. Trong quá trình hình thành BTHD cho trẻ, GV cần sử dụng đúng lúc và chính xác lời chỉ dẫn giúp trẻ xác định, lựa chọn đúng hình khối theo tính chất mặt bao của khối giúp nâng cao khả năng tri giác hình dạng vật của trẻ lên mức độ khái quát. Thông qua hệ thống câu hỏi, GV giúp trẻ diễn đạt bằng lời nói những điều nhận biết được trong quá trình khảo sát và giúp trẻ tự đưa ra những kết luận khái quát [7, tr.34].

Trẻ có thể hiểu được tính chất đơn giản của các hình hình học, có thể nhận biết các khối theo đặc điểm mặt bao của từng khối; phân loại các hình, các vật thành các nhóm phù hợp và gọi tên được các nhóm cơ bản của chúng theo dấu hiệu mặt bao [11, tr.41]. Trẻ đã có thể phân biệt hình hình học và hình dạng các đồ vật, sử dụng hình hình học là hình chuẩn để xác định hình dạng của các vật xung quanh. Ví dụ, trẻ nói quả bóng có dạng khối cầu, quả na có dạng khối cầu; phân biệt với khối cầu, khối trụ trong bộ đồ dùng của trẻ [7, tr.31].

Trí tuệ của trẻ 5 – 6 tuổi ngày càng phát triển, vì vậy óc suy luận của trẻ phát triển theo, nên trẻ phân biệt các hình hình học và hình dạng vật càng nhanh và chính xác. Những biểu tượng hình dạng của trẻ 5 – 6 tuổi ngày càng phong phú. Do đó trẻ nhận biết hình dạng cùng những chi tiết của nó ngày một chính xác hơn. Hơn nữa, nội dung nhận biết càng phức tạp thì trí tuệ của trẻ càng linh hoạt, tích cực, từ đó trí não của trẻ cũng phát triển theo. Nhiều trẻ đã có khả năng tạo ra sự thay đổi hình dạng, khả năng tạo hình mới từ những hình khối đã biết, ví dụ: Trẻ biết ghép 2 khối vuông sát nhau để tạo thành 1 khối chữ nhật, chồng 2 khối trụ để tạo thành 1 khối trụ cao hơn, xếp cạnh đầu phẳng 2 khối trụ liền nhau để có 1 khối trụ dài hơn, ghép các khối thành phương tiện giao thông, ngôi nhà, đồ dùng trong gia đình....

Tuy nhiên, một số biểu tượng hình dạng mà trẻ nắm được từ vốn kinh nghiệm thực tiễn thường thiếu chính xác, tản mạn và thiếu tính hệ thống. Khả

năng tri giác, nhận biết hình dạng vật thể và các hình hình học ở trẻ phụ thuộc vào lứa tuổi trẻ, vào vốn kinh nghiệm cảm giác của chính bản thân trẻ và sự tác động sư phạm của các nhà giáo dục [5, tr.27-28].

1.3. Quá trình tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

1.3.1. Mục đích hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

Việc hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5–6 tuổi trước hết nhằm giúp trẻ nhận biết, phân biệt và gọi tên đúng các hình dạng hình học cơ bản, từ đó hình thành những biểu tượng hình dạng rõ ràng và tương đối ổn định. Ở giai đoạn này, trẻ đã có khả năng tri giác có chủ định, biết chú ý đến các dấu hiệu đặc trưng của hình như số cạnh, số góc, mặt cong và mặt phẳng. Thông qua các hoạt động làm quen với hình dạng, trẻ không chỉ nhận ra hình tròn, hình vuông, hình tam giác, hình chữ nhật mà còn biết so sánh, phân biệt các hình này với nhau và liên hệ chúng với các đồ vật quen thuộc trong cuộc sống hằng ngày. Đây được xem là mục đích cơ bản và trực tiếp của hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng đối với trẻ mẫu giáo lớn.

Bên cạnh đó, việc hình thành biểu tượng hình dạng còn nhằm phát triển tư duy toán học sơ đẳng phù hợp với đặc điểm nhận thức của trẻ 5–6 tuổi. Trong quá trình tiếp xúc và thao tác với các hình, trẻ được rèn luyện các thao tác tư duy như quan sát, so sánh, phân loại và khái quát ở mức độ đơn giản. Khi trẻ biết dựa vào những dấu hiệu hình dạng để phân loại và so sánh các đối tượng, tư duy trực quan – hình tượng được củng cố và từng bước phát triển theo hướng logic hơn. Theo Phạm Phương Lan, việc hình thành các biểu tượng toán học, trong đó có biểu tượng hình dạng, giữ vai trò quan trọng trong việc phát triển tư duy logic ban đầu cho trẻ mẫu giáo lớn.

Ngoài ra, hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng còn có mục đích phát triển ngôn ngữ toán học và khả năng diễn đạt bằng lời cho trẻ. Trong quá trình học tập, trẻ được sử dụng các thuật ngữ toán học để gọi tên hình, mô tả đặc điểm và trình bày kết quả quan sát của mình. Điều này giúp trẻ mở rộng vốn từ, biết sử dụng ngôn ngữ chính xác và mạch lạc hơn khi diễn đạt suy nghĩ. Việc

gắn biểu tượng hình dạng với ngôn ngữ không chỉ nâng cao khả năng giao tiếp mà còn góp phần phát triển tư duy ngôn ngữ cho trẻ mẫu giáo 5–6 tuổi.

Cuối cùng, hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5–6 tuổi còn nhằm chuẩn bị nền tảng cần thiết cho việc học hình học ở bậc tiểu học. Khi trẻ đã có những biểu tượng ban đầu về hình dạng, việc tiếp cận các nội dung hình học ở lớp Một sẽ trở nên thuận lợi hơn, giúp trẻ không bị ngỡ ngàng trước các khái niệm mới. Đồng thời, trẻ có thể vận dụng những hiểu biết đã có về hình dạng vào hoạt động học tập ở cấp học tiếp theo. Đây là mục đích mang tính lâu dài và có ý nghĩa định hướng của việc hình thành biểu tượng hình dạng trong giáo dục mầm non.

1.3.2. Nội dung hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

Nhận biết, gọi tên khối cầu, khối trụ, khối vuông, khối chữ nhật, khối trụ và nhận dạng các khối hình đó trong thực tế. Chắp ghép các hình học để tạo thành các hình mới theo ý thích và theo yêu cầu. Tạo ra một số hình học bằng các cách khác nhau [1, tr40].

Trẻ 5 – 6 tuổi đã phân biệt và nắm được những đặc điểm đặc trưng của các hình tròn, hình vuông, hình tam giác, hình chữ nhật. Vì vậy, các giáo viên cần tiếp tục cho trẻ luyện tập sử dụng chúng như những hình chuẩn để xác định hình dạng của những vật có xung quanh trẻ [5, tr.175].

Ở trẻ lứa tuổi này, khả năng nhận biết các hình phẳng bằng hoạt động cẩu tay hoàn thiện hơn trước. Vì vậy, giáo viên cần dạy trẻ biện pháp khảo sát các khối cầu, khối trụ, khối vuông, khối chữ nhật bằng chuyển động lần lượt của các đầu ngón tay kết hợp với sự di chuyển hướng nhìn của mắt trên bề mặt khối nhằm giúp trẻ nắm được những đặc điểm đặc trưng hơn của chúng: cấu tạo bề mặt khối, số lượng các mặt của khối, hình dạng của mặt khối,...

Trên cơ sở những kiến thức về các hình khối mà trẻ đã nắm được, giáo viên dạy trẻ so sánh khối cầu với khối trụ, khối vuông với khối chữ nhật nhằm giúp trẻ phân biệt được sự giống nhau và khác nhau giữa chúng dựa vào những dấu hiệu mang tính bản chất hơn [5, tr.176].

Trẻ mẫu giáo lớn cần được tiếp tục luyện tập sử dụng các hình khối đã biết để xác định hình dạng của các vật có xung quanh trẻ như: cái cốc, bình nước, lon bia có dạng khối trụ; hay hộp bánh, thùng xe có dạng khối chữ nhật,...

Tóm lại, nội dung hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo lớn bao gồm:

- Mở rộng và làm phong phú hơn biểu tượng về các hình phẳng cho trẻ.
- Dạy trẻ biện pháp khảo sát các khối cầu, khối trụ, khối vuông, khối chữ nhật nhằm giúp trẻ nắm được những dấu hiệu đặc trưng của các hình khối như: cấu tạo bề mặt bao quanh khối, số lượng mặt bao và hình dạng mặt bao của khối.
- Dạy trẻ phân biệt, so sánh khối cầu với khối trụ, khối vuông với khối chữ nhật nhằm giúp trẻ thấy được sự giống và khác nhau giữa chúng
- Luyện tập cho trẻ xác định hình dạng của những vật xung quanh trẻ trên cơ sở so sánh hình dạng của chúng với các hình hình học đã biết [5, tr. 176].

1.3.3. Phương pháp tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

1.3.3.1. Nhóm phương pháp thực hành

Trong quá trình hình thành BTHD cho trẻ, phương pháp thực hành chiếm vai trò chủ đạo vì giúp trẻ nắm kiến thức, kỹ năng mới về việc phân biệt hình khối, tạo cơ hội cho trẻ vận dụng các kiến thức, kỹ năng về hình khối để giải quyết các nhiệm vụ đa dạng khác trong vui chơi, học tập, sinh hoạt. Nhóm phương pháp này gồm có:

- Phương pháp luyện tập

Luyện tập là vận dụng tri thức vào hành động, giúp củng cố, chính xác hóa kiến thức về đặc điểm hình khối. Việc luyện tập kỹ năng phân biệt hình khối thực hiện dưới dạng các bài tập sao chép, bài tập tái tạo và bài tập sáng tạo.

Bài tập sao chép được sử dụng khi hình thành kiến thức, kỹ năng mới, là loại bài tập trẻ thực hiện nhiệm vụ nhận thức theo hành động mẫu kèm lời hướng dẫn của giáo viên.

Bài tập tái tạo sử dụng để củng cố, ôn luyện kiến thức, kỹ năng mới; là loại bài tập trẻ tự mình thực hiện một phần hoặc toàn bộ nhiệm vụ nhận thức dưới sự mô tả rõ kỹ năng hoặc biện pháp giải quyết vấn đề của giáo viên.

Bài tập sáng tạo sử dụng để vận dụng kiến thức, kỹ năng trong các hoàn cảnh khác nhau mà giáo viên nêu vấn đề cần giải quyết, không hướng dẫn, trẻ vận dụng kiến thức, kỹ năng đã có để thực hiện [4, tr.34-37].

- Sử dụng trò chơi học tập

Trò chơi học tập vừa củng cố kiến thức, kỹ năng đã có về phân biệt hình khối vừa phát triển năng lực hoạt động trí tuệ cho trẻ. Để hình thành BTHD cho trẻ 5-6 tuổi, GV cần lựa chọn trò chơi, lập kế hoạch chơi, tổ chức hướng dẫn, đánh giá quá trình và kết quả chơi của trẻ [4, tr.37-40].

1.3.3.2. Nhóm phương pháp dùng lời

GV sử dụng phương pháp dùng lời để mô tả, hướng dẫn, gợi ý hoặc hỏi trẻ giúp trẻ quan sát, so sánh, phân tích đối tượng để nắm được biểu tượng về hình dạng. GV có thể sử dụng các phương pháp sau:

- Đàm thoại

Câu hỏi của GV có các mức độ: Câu hỏi dựa trên tri giác và trí nhớ tái tạo của trẻ về HD để trẻ mô tả đặc điểm của hình khối (ví dụ: “Điều gì xảy ra khi con lăn khối cầu?”); câu hỏi tái tạo giúp trẻ củng cố BTHD vừa phân biệt (Ví dụ: “Khối cầu và khối trụ giống và khác nhau như thế nào?”); câu hỏi sáng tạo giúp trẻ phát hiện ra cái mới, khái quát hóa (ví dụ: “Các phương tiện giao thông đường bộ đều có bánh xe giống dạng khối gì? Vì sao?”) [4, tr.40-42].

- Sử dụng truyện, thơ, câu đố

Truyện, thơ, câu đố về hình dạng không phong phú như với các biểu tượng toán khác nhưng rất có giá trị đối với việc khơi gợi hoặc giúp trẻ khám phá đặc điểm HD. Một số TPVH có thể giúp trẻ hình thành BTHD, ví dụ bài thơ “Nặn đồ chơi” (Định Hải) giúp trẻ nhận biết quả thị và quả na dạng khối cầu; bài thơ “Trăng ơi từ đâu đến” (Trần Đăng Khoa) giúp trẻ liên hệ hình ảnh trăng có dạng khối cầu với các sự vật hiện tượng xung quanh như quả chín, mắt cá, quả bóng...; truyện “Xe lu và xe ca” cho trẻ biết xe lu có cái bánh trước dạng

khối trụ rất to và nặng nên đi chậm để làm phẳng đường; truyện “Xe đạp con trên đường phố” cho trẻ biết xe tải có cái thùng to dạng khối chữ nhật để chứa hàng; truyện “Chiếc đầu máy xe lửa tốt bụng” cho trẻ biết các toa tàu dạng khối chữ nhật, đoàn tàu nhiều toa giống khối chữ nhật rất dài...

Khi sử dụng TPVH nhằm hình thành BTHD cho trẻ 5-6 tuổi, GV cần lựa chọn các câu chuyện, bài thơ, câu đố phù hợp. Bằng cách *nhấn giọng, đọc diễn cảm* những từ ngữ chứa các thông tin về hình dạng, GV sẽ thu hút được sự chú ý của trẻ; khuyến khích trẻ nhắc lại nhiều lần những từ ngữ chứa các thông tin về hình dạng để trẻ ghi nhớ tốt hơn đặc điểm của hình dạng. Có *hệ thống câu hỏi* phù hợp và lời giải thích ngắn gọn, rõ ràng, dễ hiểu giúp trẻ nắm được kiến thức; cho trẻ liên hệ, vận dụng kiến thức vào thực tiễn, ví dụ: “Vì sao xe ca chạy rất nhanh?” (Vì 4 bánh xe ca dạng khối trụ hẹp, có bề mặt cong đều, bên trong chứa đầy không khí, nhẹ, dễ dàng lăn trên đường bộ để chuyên chở hành khách đi nhanh); “Vì sao xe lu lại chạy chậm?” (Vì bánh trước của xe lu có dạng 1 khối trụ với bề mặt rất rộng, làm bằng sắt rất nặng để nén và làm phẳng mặt đường)...[12, tr.114-116].

1.3.3.3. Nhóm phương pháp trực quan

Phương pháp trực quan gồm: trực quan làm mẫu, trực quan trình bày và mô hình hóa.

Trực quan làm mẫu là làm mẫu kết hợp giải thích. Ví dụ: GV thực hiện hành động mẫu sờ, lăn, xếp chồng các khối cho trẻ quan sát, đặc biệt là lăn khối theo chiều ngang cơ thể, giữa khoảng cách 2 tay đỡ để khối cầu, khối trụ không lăn tùy tiện các hướng, gây rối hoạt động học.

Trực quan trình bày là việc sắp xếp, trình bày các phương tiện trực quan cho trẻ quan sát, phân tích, phân loại hình dạng. Cần giảm dần mức độ sử dụng phương tiện trực quan theo mức độ tích lũy BTHD của trẻ.

Mô hình hóa là việc tái tạo những đặc điểm của hình khối dưới dạng mô hình dễ hiểu giúp trẻ lưu giữ kết quả hình thành BTHD. Ví dụ: vận dụng kiến thức, kĩ năng về hình dạng để làm mô hình đoàn tàu, ngôi nhà, xe tải...[4, tr.43-49].

Từ cơ sở các nhóm phương pháp trên, nhà giáo dục định hướng các phương pháp cụ thể nhằm hình thành BTHD cho trẻ 5-6 tuổi gồm:

*** *Củng cố kiến thức về các hình hình học phẳng***

Nội dung dạy trẻ mẫu giáo lớn cần hướng vào việc củng cố, ôn luyện những kiến thức, kỹ năng nhận biết, phân biệt các hình hình học phẳng mà trẻ thu được ở các lớp mẫu giáo bé và nhỡ. Tuy nhiên việc dạy trẻ nhận biết và so sánh các hình hình học cần dựa vào các dấu hiệu cơ bản hơn, như: số lượng góc, cạnh của các hình, hình dạng và số lượng các mặt của mỗi khối... Qua đó trẻ nhận biết các hình hình học đó như những hình chuẩn để dựa vào đó mà so sánh hình dạng của các vật [5, tr.177].

Việc dạy trẻ phân biệt và nắm được những dấu hiệu đặc trưng của các khối được tiến hành trên cơ sở so sánh đôi chiếu các cặp khối mẫu gần giống nhau như: so sánh khối cầu với khối trụ, khối vuông và khối chữ nhật... để thấy được những đặc điểm đặc trưng của chúng cũng như thấy được những dấu hiệu giống và khác nhau giữa các khối [5, tr.177].

Với mục đích hình thành ở trẻ biểu tượng đầy đủ, sâu sắc về các hình phẳng, cần thiết phải cho trẻ làm quen với các hình dạng khác nhau của một loại hình phẳng bằng cách tổ chức cho trẻ so sánh 4 – 5 dạng khác nhau của chúng. Ví dụ: các hình tam giác với sự tương ứng giữa các cạnh và các góc là khác nhau; các hình chữ nhật dài, ngắn khác nhau;...qua đó trẻ tìm những dấu hiệu đặc trưng giống nhau của các hình phẳng cùng loại [5, tr.177].

Để cho trẻ làm quen với những dấu hiệu đặc trưng của mỗi hình phẳng hay hình khối, nên sử dụng đồ dùng dạy học phong phú về số lượng và chủng loại, cho trẻ so sánh đồng thời mỗi loại hình phẳng với màu sắc, kích thước và tương ứng với các cạnh, góc khác nhau, được làm từ các vật liệu khác nhau (giấy, bìa, nhựa, đất nặn,...), được tạo bằng các cách khác nhau (xếp bằng que, hạt hạt, dây, vẽ,...) và sắp đặt theo các cách khác nhau trong không gian. Khi tổ chức cho trẻ quan sát và tiến hành khảo sát các mẫu hình hình học, giáo viên nên hướng dẫn trẻ xem xét hình theo một trình tự nhất định thông qua hệ thống câu hỏi. Với trẻ mẫu giáo 5 – 6 tuổi, các câu hỏi nên hướng trẻ vào việc phân tích

cấu tạo hình và thiết lập mối tương quan giữa các thành phần cấu tạo nên hình (Hình vuông có đặc điểm gì? Có mấy cạnh? Mấy góc? Các cạnh có độ dài như thế nào so với nhau?). Thông qua trình tự xem xét hình mẫu như vậy, hình thành ở trẻ kĩ năng phân tích các hình hình học, kĩ năng so sánh các dấu hiệu cùng loại, phân tách những dấu hiệu cơ bản khỏi những dấu hiệu không cơ bản. Từ đó phát triển cho trẻ óc suy luận, biết đưa ra những kết luận đơn giản [5, tr.177].

Với mục đích đó, cho trẻ ôn luyện kiến thức nhận biết, phân biệt các hình phẳng, cần cho trẻ thực hiện các bài tập đa dạng, như:

- Chọn các hình theo hình mẫu, theo tên gọi, theo các dấu hiệu đặc trưng của hình, chọn hình bằng xúc giác.
- Nhóm các hình theo đặc điểm đường bao quanh hình: Nhóm các hình có cạnh và nhóm các hình không có cạnh.
- Tạo nhóm các hình theo số lượng cạnh: 3 cạnh, 4 cạnh, 4 cạnh bằng nhau...
- Tạo nhóm các hình theo các dấu hiệu khác nhau: màu sắc, kích thước, chất liệu...

Với dạng bài tập phân loại các hình phẳng đã học, có thể phát huy tính tích cực, tính độc lập của trẻ bằng cách để trẻ tự đề xuất: Trẻ sẽ tạo nhóm các hình theo dấu hiệu nào và sẽ tạo thành bao nhiêu nhóm hình [5, tr.178].

Giáo viên có thể sử dụng các bài tập đa nội dung để cho trẻ ôn luyện đồng thời các biểu tượng toán học khác nhau. Ví dụ: Xếp các hình hình học vào các vị trí khác nhau trên mặt phẳng theo mẫu hay theo yêu cầu của giáo viên (ở giữa, bên trên - bên dưới, bên trái - bên phải và tương ứng là góc trên bên trái - góc trên bên phải và các góc dưới bên trái - góc dưới bên phải) [5, tr.178].

Với mục đích cho trẻ luyện tập xác định hình dạng của các vật, có thể giao cho trẻ nhiệm vụ xác định hình dạng của các vật trên cơ sở phân tích và mô tả hình dạng của các vật. Trẻ có thể xác định và mô tả hình dạng của các vật khác nhau trên tranh ảnh, tranh vẽ hay xé dán,... Ngoài ra cần cho trẻ tạo nhóm các vật theo dấu hiệu hình dạng. Các bài tập, nhiệm vụ này được trẻ thực hiện với cả lớp hoặc theo nhóm hay cá nhân trẻ [5, tr.178].

*** *Dạy trẻ phân biệt các hình khối: Khối cầu, khối trụ, khối vuông và khối chữ nhật.***

- Cho trẻ ôn luyện kiến thức nhận biết các hình khối bằng hệ thống các bài tập hay trò chơi đa dạng:

- + Chọn hình khối theo mẫu
- + Chọn hình khối theo tên gọi
- + Chọn hình khối bằng xúc giác
- + Tạo nhóm các hình khối theo các dấu hiệu khác nhau [5, tr.178].

- *Dạy trẻ phân biệt các hình khối trên cơ sở cho trẻ so sánh các hình khối theo từng cặp một như: so sánh khối cầu với khối trụ, khối vuông với khối chữ nhật qua đặc điểm về bề mặt bao quanh khối, qua kết quả đếm số lượng các mặt khối, cũng như số lượng và hình dạng của các mặt khối [5, tr.178].*

Ban đầu, giáo viên cho trẻ khảo sát từng hình khối với sự tham gia của thị giác và xúc giác trên bề mặt của khối để nắm được các dấu hiệu đặc trưng của mỗi hình khối. Ví dụ: Khối vuông có 6 mặt và tất cả các mặt đều là hình vuông; khối chữ nhật có 6 mặt, có khối tất cả các mặt đều là hình chữ nhật, có khối 4 mặt là hình chữ nhật còn 2 mặt là hình vuông. Trên cơ sở nắm những dấu hiệu đặc trưng của mỗi hình khối, cho trẻ thực hành so sánh các hình khối với nhau để giúp trẻ thấy điểm giống và khác nhau giữa chúng.

VD: Khối vuông và khối chữ nhật có điểm gì giống và khác nhau? (Điểm giống là đều có 6 mặt. Điểm khác nhau là khối vuông có 6 mặt đều là hình vuông; khối chữ nhật có khối tất cả các mặt đều là hình chữ nhật, có khối 4 mặt là hình chữ nhật và 2 mặt là hình vuông) [5, tr.179].

Tiếp theo, giáo viên cho trẻ so sánh các nhóm hình khối với nhau. Ví dụ: Trẻ so sánh nhóm các khối vuông và nhóm các khối chữ nhật. Giáo viên có thể cho trẻ phân biệt các hình khối này qua các hoạt động khác, ví dụ: cho trẻ nặn hình khối vuông và hình khối chữ nhật [5, tr.179].

- *Cho trẻ luyện tập phân biệt các hình khối.*

Giáo viên cho trẻ thực hiện các bài tập phân biệt các hình khối theo dấu hiệu đặc trưng của chúng. Ví dụ: Lấy hình khối có bề mặt bao quanh là mặt

cong tròn, nhẵn và không có góc. Lấy hình khối có bề mặt xung quanh là mặt cong tròn, nhẵn và 2 đầu là 2 mặt phẳng có dạng hình tròn. Lấy hình khối có 6 mặt có dạng hình vuông.

Cho trẻ thực hiện bài tập tạo nhóm các hình khối theo dấu hiệu đặc trưng của khối. Ví dụ: Nhặt tất cả các hình khối có 6 mặt có dạng hình vuông và đếm xem có mấy khối như vậy. Nhặt tất cả các hình khối có 6 mặt có dạng hình chữ nhật...[5, tr.179].

Giáo viên có thể cho trẻ phân biệt các khối bằng xúc giác. Ví dụ cho trẻ chơi trò chơi “Cái túi kì diệu”, cô yêu cầu trẻ thò tay vào túi lấy khối theo lời mô tả, giơ lên cho cả lớp kiểm tra. Nên cho trẻ thực hiện các bài tập biến đổi hình khối, tạo khối mới từ những khối cho trước. Ví dụ: Từ 2 khối vuông cho trước tạo ra một khối chữ nhật; từ 4 khối vuông tạo ra một khối vuông to,...Các bài tập xếp các khối từ các phần chia cắt của chúng; hay nặn, cắt, dán các khối đã học...[5, tr.179].

Nên tổ chức các trò chơi nhằm luyện tập cho trẻ phân biệt các hình. Ví dụ: trò chơi “Tìm nhà”, “Thuyền về bến” khi số nhà hay ký hiệu bến là những dấu hiệu của các hình khối mà trẻ đã biết. Các trò chơi ghép các hình khối có tác dụng giúp trẻ nhận biết, phân biệt các hình khối tốt hơn [5, tr.179].

Với trẻ 5 – 6 tuổi, cần hướng trẻ tới những khái quát đơn giản theo các dấu hiệu khác nhau với những hình phẳng và hình khối mà trẻ đã biết. Với mục đích đó, cần sử dụng các mẫu hình hình học với số lượng lớn, đa dạng về màu sắc, kích thước, chất liệu ...và cho trẻ thực hiện các bài tập phân loại các hình hình học theo các dấu hiệu khác nhau. Ví dụ: trẻ có thể thực hiện nhóm một loại hình theo các dấu hiệu khác nhau, hay các bài tập nhóm đồng thời nhiều loại hình theo các dấu hiệu khác nhau, như: màu sắc, kích thước, cấu tạo bề mặt khối, số lượng mặt khối... Với các bài tập phân loại các hình khối đã học, giáo viên có thể phát huy tính tích cực, độc lập của trẻ bằng cách để trẻ tự đề xuất: Trẻ sẽ tạo nhóm chúng theo dấu hiệu nào và khi đó sẽ tạo thành bao nhiêu nhóm [5, tr.180].

Để củng cố những biểu tượng về các hình khối cũng như kỹ năng định hướng trong không gian của trẻ, nên sử dụng các bài luyện tập xác định vị trí sắp đặt của các hình khối. Với các bài tập dạng này, ban đầu trẻ cần xác định và mô tả bằng lời nói tên gọi và vị trí sắp đặt của khối. Ví dụ: Phía trước con là khối cầu, phía sau con là khối vuông, bên phải là khối trụ, còn bên trái là khối chữ nhật. Các dạng bài tập đa nội dung rất bổ ích cho việc trẻ luyện tập định hướng đồng thời nhiều dấu hiệu toán học [5, tr.180].

Đồng thời với việc phát triển các biểu tượng về các hình hình học cho trẻ, cần dạy trẻ phân tích và mô tả hình dạng của các vật. Vì vậy, cần thường xuyên củng cố cho trẻ kỹ năng so sánh hình dạng của các vật với các hình hình học, phát triển sự tri giác có phân tích hình dạng của các vật được tạo bởi sự kết hợp của một số hình khối và kỹ năng dùng lời mô tả hình dạng của chúng. Ngoài ra có thể sử dụng một số đồ chơi, đồ vật... để trẻ xác định và mô tả hình dạng của chúng, nhóm các vật theo dấu hiệu hình dạng. Việc cho trẻ nhận biết hình dạng chung của nhiều vật khác nhau là rất cần thiết. Điều đó đòi hỏi trẻ phải trải qua các quá trình hoạt động trí tuệ phức tạp, như: so sánh, phân tích, khả năng tách dấu hiệu chung của những vật khác nhau khỏi những dấu hiệu khác, khả năng khái quát và hiểu từ “hình dạng” như một khái niệm chung [5, tr.180].

Nội dung hình thành BTHD cho trẻ 5 – 6 tuổi cần được thực hiện một cách tích hợp trong quá trình tổ chức hoạt động khám phá các chủ điểm, chủ đề giáo dục cho trẻ một cách hợp lý, tự nhiên. Với trẻ 5 – 6 tuổi thì nhiệm vụ của trẻ không chỉ dừng lại ở việc xác định hình dạng của quả, các bộ phận của cây, hoa, lá... trong chủ điểm “Thế giới thực vật”; hay xác định hình dạng của các bộ phận cơ thể con vật qua các đồ chơi, tranh ảnh...trong chủ điểm “Thế giới động vật”; hình dạng của các vật liệu, bộ phận của công trình lắp ghép trong chủ điểm “Trường mầm non”, “Trường mầm học”...mà trẻ còn sử dụng những kiến thức về các hình hình học để vẽ, nặn, lắp ghép,...các đối tượng có hình dạng từ đơn giản đến phức tạp thuộc các chủ điểm giáo dục. Nhờ vậy mà hứng thú nhận biết, khả năng sáng tạo của trẻ được phát triển [5, tr.181].

Những kiến thức và kĩ năng mà trẻ có cần được sử dụng vào các hoạt động khác trong trường mẫu giáo. Giáo viên cần tạo điều kiện cho trẻ sử dụng những kiến thức, kĩ năng đã có ở mọi lúc mọi nơi, trong lúc chơi, trong các hoạt động khác như: tạo hình, tìm hiểu môi trường xung quanh... qua đó những kiến thức, kĩ năng của trẻ ngày càng trở nên sâu sắc, đầy đủ và bền vững, và quan trọng hơn là tập hợp cho trẻ kĩ năng ứng dụng những kiến thức thu được vào các tình huống, hoàn cảnh khác nhau [5, tr.181].

1.3.4. Hình thức tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

1.3.4.1. Dạy trẻ 5-6 tuổi hình thành biểu tượng hình dạng trong hoạt động học làm quen với Toán

** Ý nghĩa*

- Đây là hình thức cho trẻ LQVT có vai trò quan trọng trong việc cung cấp cho trẻ hệ thống kiến thức, kĩ năng chính xác, đảm bảo tính khoa học.
- Thực hiện một cách có hệ thống nội dung chương trình cho trẻ LQVT được quy định trong chương trình giáo dục mầm non.
- Góp phần phát triển các năng lực cảm giác, hình thành các thao tác tư duy, phát triển ngôn ngữ, phát triển hứng thú nhận biết... cho trẻ.
- Góp phần hình thành cho trẻ những kĩ năng của hoạt động học tập như: chú ý lắng nghe, tích cực ghi nhớ, giơ tay phát biểu, thực hiện nhiệm vụ được giao đúng thời gian quy định...[5, tr.105].

** Đặc điểm*

Trẻ lĩnh hội tri thức, hình thành kĩ năng thông qua hoạt động, qua việc làm của bản thân trẻ, như: Quan sát, khảo sát, thực hiện các hành động khác nhau với đồ vật như: Xếp các vật cạnh nhau, chồng lên nhau, lăn, đặt chúng ở các tư thế khác nhau... dưới sự hướng dẫn của giáo viên. Như vậy, trẻ giữ vai trò chủ thể của hoạt động, còn giáo viên là người thiết kế, tổ chức, hướng dẫn trẻ hoạt động theo trình tự:

- Khi trẻ mới bắt đầu học, giáo viên có thể hướng dẫn trẻ hoạt động bằng vật mẫu hay hành động mẫu kết hợp với lời giảng giải, với trẻ lớn giáo viên có thể hướng dẫn trẻ bằng lời nói.

- Trẻ tự hoạt động với các đồ vật, đồ chơi, tranh ảnh,... theo hướng dẫn của giáo viên để nắm tri thức mới, thực hành luyện tập theo khả năng của bản thân, củng cố tri thức, kỹ năng, tự kiểm tra, đánh giá kết quả hoạt động của mình.

- Trong quá trình diễn ra tiết học, trẻ có thể không hành động theo mẫu mà còn có thể tự hành động theo ý mình, có thể trao đổi, hỏi ý kiến của người khác, nhìn và bắt chước hành động của người khác. Giáo viên đến chỗ từng trẻ để theo dõi, hướng dẫn, kiểm tra, trao đổi ý kiến... Khi cần thiết, giáo viên có thể tạm dừng hoạt động của trẻ để trao đổi, hướng dẫn chung, thông báo kết quả. Ví dụ: Giáo viên hướng dẫn lại cho trẻ các thực hiện hành động khảo sát hình dạng của vật khi thấy nhiều trẻ làm chưa đúng...

- Sau khi hoạt động khám phá đối tượng, trẻ nêu lên nhận xét về những điều lĩnh hội được qua hoạt động, tự kiểm tra, đánh giá kết quả thực hiện công việc của mình và của bạn.

+ Giáo viên chính xác hóa các kiến thức, khái quát hóa kết quả nhận thức của trẻ để hình thành kiến thức mới [5, tr.106].

* Cấu trúc của một tiết học toán:

Tiết học toán bao gồm một chuỗi các hoạt động mang tính cấu trúc, trong đó mỗi hoạt động trước sẽ là cơ sở để tiến hành hoạt động sau, cụ thể:

Hoạt động 1: Ôn luyện những kiến thức, kỹ năng đã học làm cơ sở cho việc học những kiến thức, kỹ năng mới.

Trong quá trình thực hiện hoạt động 1, trẻ được ôn luyện nhằm củng cố những kiến thức, kỹ năng đã học. Trọng tâm ôn luyện vào những kiến thức, kỹ năng có liên quan trực tiếp đến nội dung bài học mà trẻ sẽ tiến hành ở hoạt động tiếp theo. Tuy nhiên có thể lồng ghép các kiến thức, kỹ năng khác cho trẻ ôn luyện [5, tr.106].

Hoạt động 2: Học kiến thức, kỹ năng mới

Trong thời gian tiến hành hoạt động này, trẻ cần được tích cực hoạt động với đối tượng nghiên cứu theo trình tự nhất định bằng mọi giác quan dưới sự hướng dẫn của giáo viên, trên cơ sở đó trẻ nắm được kiến thức cùng với phương thức hoạt động. Giáo viên dùng các câu hỏi gợi mở để hướng trẻ chú ý tới dấu hiệu toán học và mối quan hệ toán học cần nhận biết và dạy trẻ phản ánh chúng bằng lời nói [5, tr.107].

Hoạt động 3: Luyện tập, củng cố kiến thức, kỹ năng đã học

Trong hoạt động này, trẻ được thực hành luyện tập những kiến thức, kỹ năng vừa học ở hoạt động 2. Tuy nhiên, giáo viên cần cho trẻ luyện tập một cách tổng hợp cả những kiến thức toán sơ đẳng và kiến thức, kỹ năng thuộc về các lĩnh vực giáo dục khác đã học [5, tr.107].

Hoạt động 4: Trẻ ứng dụng, tái tạo những kiến thức, kỹ năng đã học.

Giáo viên tổ chức cho trẻ vận dụng tái tạo những kiến thức, kỹ năng đã học vào các hoạt động khác nhau của trẻ, như: tạo hình, âm nhạc, trò chơi,...

Hoạt động 5: Ứng dụng sáng tạo những kiến thức, kỹ năng đã học.

Giáo viên tổ chức cho trẻ các hoạt động khác nhau, trong các hoạt động này, trẻ cần ứng dụng linh hoạt, sáng tạo những kiến thức, kỹ năng đã học để thực hiện các nhiệm vụ khác nhau nhằm đem lại hiệu quả mong muốn [5, tr.108].

1.3.4.2.. Dạy trẻ 5-6 tuổi hình thành biểu tượng hình dạng trong các hoạt động học khác

** Ý nghĩa:*

- Đa dạng hóa các hình thức cho trẻ LQVT trong trường mầm non.
- Đảm bảo nguyên tắc “Học đi đôi với hành, giáo dục gắn liền với cuộc sống” trong quá trình dạy học những kiến thức toán học sơ đẳng cho trẻ mầm non.
- Tạo điều kiện để củng cố và làm sâu sắc hơn những kiến thức, kỹ năng mà trẻ đã học được trên các hoạt động học toán có chủ đích.
- Góp phần hình thành cho trẻ kỹ năng và thói quen vận dụng những điều đã học vào các tình huống, hoàn cảnh khác nhau của cuộc sống.

- Giúp trẻ thấy được ý nghĩa của những kiến thức toán học và những kĩ năng nhận biết đã học trong cuộc sống thực tế hằng ngày của trẻ, qua đó hình thành cho trẻ hứng thú đối với những kiến thức, kĩ năng toán học.

** Cách tiến hành:*

Việc hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ không chỉ trong hoạt động làm quen với toán mà còn được tổ chức tích hợp trong các hoạt động khác, như hoạt động tạo hình, làm quen với môi trường xung quanh, thể dục từ đó giúp cho việc hình thành biểu tượng toán cho trẻ bớt khô khan, cứng nhắc.

Trong chế độ sinh hoạt hằng ngày của trẻ, giáo viên có thể giao cho trẻ các nhiệm vụ khác nhau đòi hỏi trẻ phải ứng dụng các kiến thức về hình dạng như: xếp những đồ chơi có dạng khối cầu vào 1 rổ, dạng khối chữ nhật vào 1 rổ,...

Trong thời gian trẻ tham gia các hoạt động ngoài trời, giáo viên tổ chức cho trẻ quan sát và hướng sự chú ý của trẻ tới những đối tượng có dạng khối mà trẻ đã học: quả bóng trong nhà bóng dạng gì? Giếng nước trong vườn cổ tích có dạng gì?,...

Trong hoạt động tạo hình, qua hoạt động nặn, gấp, xếp hình,... giáo viên giao các nhiệm vụ đa dạng cho trẻ: Xếp ngôi nhà từ các khối chữ nhật; nặn “quả cam” có dạng khối cầu; lắp ghép “ô tô” với đầu xe ô tô là khối vuông nhỏ, thân xe là khối chữ nhật to.... Các nhiệm vụ của trẻ trong hoạt động tạo hình đòi hỏi trẻ phải vận dụng những kiến thức toán học, kĩ năng nhận biết để thực hiện chúng, tức là trẻ cần quy định hình dạng các bộ phận của đối tượng đó về hình dạng của các khối hình học cơ bản. Giáo viên có thể hướng sự chú ý của trẻ tới các dấu hiệu toán học có trong các sản phẩm tạo hình của trẻ. Ví dụ: Ô tô được ghép từ những khối nào?...

Trong hoạt động thể dục, giáo viên có sử dụng một số đồ dùng trực quan: vật cản để trẻ bật qua có dạng khối chữ nhật, các quả bóng có dạng khối cầu,...

Hoạt động làm quen với môi trường xung quanh, trẻ được tiếp xúc với rất nhiều đối tượng, thông qua đó giáo viên cần cho trẻ sử dụng các khối hình học là những mẫu chuẩn để xác định các vật xung quanh và các phần của vật: quả bóng, đầu và thân của con lật đật có dạng khối cầu; cái cốc, hộp sữa bột, nôi

cơm điện, lọ đựng tắm có dạng khối trụ; tủ lạnh, tủ quần áo, loa, gói bánh, hộp sữa tươi có dạng khối chữ nhật; hộp đựng giấy ăn, khối rubic, bánh đậu xanh có dạng khối vuông; ...

Có thể thấy, nội dung giáo dục ở trường mầm non mang tính tích hợp, trong quá trình trẻ lĩnh hội kiến thức thuộc các lĩnh vực khác nhau, giáo viên cần tận dụng mọi cơ hội, điều kiện để trẻ thấy được mối liên hệ giữa các biểu tượng toán và kiến thức của môn học đó.

Việc tích hợp các nhiệm vụ của chương trình, tích hợp các dạng hoạt động khác nhau của trẻ trong quá trình tổ chức các hoạt động cho trẻ LQVT sẽ đem lại hiệu quả của quá trình này. Đặc biệt sự tích hợp này rất đặc trưng cho việc dạy trẻ những kiến thức toán học sơ đẳng, bởi đối với trẻ em lứa tuổi mầm non thì việc nắm kiến thức và kỹ năng sẽ diễn ra một cách tự nhiên hơn khi thông qua các hoạt động khác nhau như vui chơi, vận động, chấp ghép, tạo hình,... Vì vậy có thể tiến hành cho trẻ LQVT bằng các hình thức dạy học khác nhau: Trên hoạt động học toán có chủ đích, trên các hoạt động học khác nhau như tạo hình, thể dục,... và trong cuộc sống hằng ngày của trẻ [5, tr.112].

1.3.5. Phương tiện tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.

Việc hình thành biểu tượng hình dạng (BTHD) có ý nghĩa quan trọng đối với sự phát triển nhận thức của trẻ mẫu giáo, bởi đây là cơ sở giúp trẻ nhận biết và hiểu thế giới đồ vật xung quanh. Tuy nhiên, quá trình này không thể đạt được trong thời gian ngắn mà đòi hỏi sự tích lũy thông qua nhiều lần quan sát, trải nghiệm và thực hành. Trẻ chỉ có thể nhận diện và gọi tên chính xác các hình dạng khi đã được tiếp xúc thường xuyên với chúng trong những hoàn cảnh và hoạt động đa dạng. Vì vậy, giáo viên cần chủ động tổ chức các hoạt động học tập phong phú, kết hợp linh hoạt nhiều phương tiện và hình thức tổ chức nhằm giúp trẻ tiếp nhận thông tin về hình dạng một cách bền vững, từng bước chuyển hóa những trải nghiệm đó thành tri thức của bản thân.

* Sử dụng đồ dùng dạy học phù hợp

Quá trình hình thành BTHD ở trẻ không chỉ dựa vào khả năng quan sát mà còn gắn liền với các hoạt động thao tác trực tiếp. Khi trẻ được cầm nắm, sờ, lăn, xếp hoặc ghép các đồ vật, biểu tượng về hình dạng sẽ trở nên rõ nét và chính xác hơn. Trong môi trường mầm non, giáo viên có thể tận dụng những vật liệu quen thuộc như hộp, chai, quả bóng, các khối xây dựng... để tạo điều kiện cho trẻ nhận biết và phân biệt các hình dạng, hình khối. Thông qua việc phân tích đặc điểm và so sánh hình dạng giữa các đồ vật, trẻ dần củng cố và mở rộng hiểu biết của mình. Khi lựa chọn đồ dùng, giáo viên cần chú ý đến sự phù hợp về kích thước giữa vật mẫu và đồ dùng của trẻ nhằm đảm bảo trẻ dễ quan sát và thuận tiện khi thao tác. Việc sử dụng đồ dùng trực quan không chỉ làm tăng hứng thú học tập mà còn góp phần nâng cao hiệu quả hình thành BTHD cho trẻ.

*** Khai thác môi trường xung quanh và các hiện tượng tự nhiên**

Môi trường sống gần gũi của trẻ là nguồn tư liệu phong phú để phát triển BTHD. Giáo viên có thể hướng dẫn trẻ quan sát, tìm kiếm và nhận diện các đồ vật có hình dạng khác nhau trong lớp học, sân trường cũng như trong sinh hoạt hằng ngày. Thông qua việc so sánh, nhận xét về đặc điểm hình dạng, kích thước và màu sắc của các đồ vật, trẻ dần hình thành những biểu tượng ổn định về các hình khối. Bên cạnh đó, việc khuyến khích trẻ sáng tạo bằng cách kết hợp các hình, khối để tạo ra sản phẩm mới sẽ giúp trẻ mở rộng kinh nghiệm và ghi nhớ kiến thức lâu hơn. Việc học tập gắn liền với môi trường thực tiễn góp phần làm cho biểu tượng hình dạng của trẻ trở nên bền vững và phong phú hơn.

*** Vai trò của ngôn ngữ giáo viên**

Ngôn ngữ của giáo viên giữ vai trò định hướng và hỗ trợ quá trình nhận thức của trẻ trong việc hình thành BTHD. Những lời hướng dẫn rõ ràng, chính xác và phù hợp sẽ giúp trẻ tập trung chú ý vào các đặc điểm cơ bản của đối tượng. Thông qua hệ thống câu hỏi gợi mở và trao đổi, giáo viên tạo điều kiện để trẻ diễn đạt bằng lời những điều đã quan sát và từng bước hình thành nhận xét mang tính khái quát. Ngôn ngữ cần được sử dụng gắn liền với hoạt động tri giác và thao tác của trẻ, tránh tách rời lời nói với trải nghiệm thực tế, từ đó nâng cao hiệu quả tiếp nhận và ghi nhớ biểu tượng hình dạng.

Việc rèn luyện cho trẻ khả năng nhận biết, phân tích và phân loại đồ vật theo hình dạng, cũng như vận dụng các hình chuẩn để xác định hình dạng của sự vật trong môi trường xung quanh, không chỉ giúp trẻ hiểu rõ thế giới xung quanh mà còn hỗ trợ trẻ định hướng không gian tốt hơn. Những hiểu biết ban đầu này góp phần thúc đẩy sự phát triển tư duy và tạo nền tảng cần thiết cho trẻ khi bước vào bậc tiểu học.

1.3.6. Đánh giá việc tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.

** Mục đích đánh giá:*

Đánh giá việc tổ chức hoạt động LQVT hình thành BTHD cho trẻ MG 5-6 tuổi giúp GVMN phát hiện những ưu điểm, hạn chế từ đó có thể điều chỉnh nội dung, phương pháp, hình thức tổ chức hoạt động nhằm nâng cao chất lượng hình thành BTHD cho trẻ.

** Nội dung đánh giá*

Đánh giá hoạt động LQVT hình thành BTHD cho trẻ MG 5-6 tuổi theo các nội dung sau [5, tr109-110].

Việc chuẩn bị môi trường giáo dục, kế hoạch dạy học: Đồ dùng đảm bảo về số lượng, chất lượng; hiệu quả sử dụng đồ dùng; kế hoạch chi tiết, rõ ràng, đảm bảo các yêu cầu về nội dung, phương pháp của môn học và yêu cầu nội dung giáo dục của giờ học.

Nội dung dạy học: Đảm bảo nội dung trọng tâm những kiến thức cơ bản, hình thành BTHD chính xác, phù hợp với trẻ 5-6 tuổi. Có nội dung tích hợp hợp lý (môi trường xung quanh, tạo hình, âm nhạc,...)

Phương pháp tổ chức: Giáo viên sử dụng đúng và phù hợp các phương pháp dạy học đặc trưng nhằm hình thành BTHD cho trẻ. Cách thức sử dụng các phương pháp, biện pháp dạy học trực quan (vật mẫu, hành động mẫu) rõ ràng, chính xác, tạo điều kiện cho trẻ thao tác và trải nghiệm trực tiếp. Cách thức sử dụng các phương pháp, biện pháp dạy học dùng lời hợp lý, thể hiện qua hệ thống câu hỏi, lời hướng dẫn, gợi mở, giảng giải giúp trẻ hiểu bản chất các mối quan hệ số lượng. Cách thức sử dụng các phương pháp, biện pháp dạy học thực hành

thông qua hệ thống bài tập, trò chơi toán học phù hợp với mục tiêu hình thành BTHD. Có sự phối hợp linh hoạt, hiệu quả giữa các phương pháp và biện pháp dạy học trong quá trình tổ chức hoạt động.

Hình thức tổ chức: Giáo viên thực hiện quy trình các hoạt động đã xác định trong giáo án; thời gian dành cho các hoạt động được phân bổ cân đối, hợp lý, phù hợp với khả năng chú ý của trẻ 5-6 tuổi; hình thức tổ chức hoạt động linh hoạt, sinh động, sáng tạo, cuốn hút trẻ tham gia tích cực; việc chuyển tiếp giữa các hoạt động diễn ra tự nhiên, hợp lý, không gây gián đoạn hứng thú của trẻ.

Biểu hiện trên trẻ: Trẻ nắm được những kiến thức, kỹ năng đã định trước (những kiến thức toán học và những kiến thức thuộc các lĩnh vực giáo dục khác được tích hợp trong quá trình dạy trẻ). Trẻ thể hiện sự tích cực, độc lập, sáng tạo khi tham gia hoạt động và thực hiện các nhiệm vụ được giao. GV bao quát tốt lớp học, kịp thời xử lý các tình huống sư phạm phát sinh trong quá trình tổ chức hoạt động.

** Phương pháp đánh giá*

Sử dụng kết hợp nhiều phương pháp đánh giá sau:

- Quan sát hoạt động LQVT hình thành BTHD cho trẻ MG 5-6 tuổi.
- Trò chuyện với GVMN, với trẻ.
- Đánh giá qua phiếu trưng cầu ý kiến.
- Đánh giá sản phẩm (kế hoạch giáo dục của GVMN, sản phẩm hoạt động

làm quen với toán của trẻ... [1, tr.68].

1.4. Vai trò của tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng đối với sự phát triển của trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

Việc tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng có vai trò quan trọng đối với sự phát triển toàn diện của trẻ mẫu giáo 5–6 tuổi. Trước hết, hoạt động này góp phần phát triển nhận thức và tư duy toán học cho trẻ. Thông qua các hoạt động nhận biết, so sánh, phân loại và gọi tên các hình dạng hình học, trẻ dần hình thành các biểu tượng toán học sơ đẳng, tạo nền tảng cho việc học toán ở bậc tiểu học. Đồng thời, trẻ được rèn luyện các thao tác tư duy cơ bản như phân tích, tổng hợp và khái quát hóa.

Bên cạnh đó, hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng còn góp phần phát triển ngôn ngữ cho trẻ. Trong quá trình tham gia hoạt động, trẻ được sử dụng các thuật ngữ toán học phù hợp để mô tả đặc điểm của hình dạng, vị trí và mối quan hệ không gian giữa các đối tượng, từ đó làm phong phú vốn từ và nâng cao khả năng diễn đạt. Việc giáo viên khuyến khích trẻ trao đổi, trả lời câu hỏi và trình bày nhận xét giúp trẻ hình thành khả năng giao tiếp mạch lạc và tự tin hơn.

Ngoài ra, các hoạt động thao tác như xếp hình, ghép hình, vẽ và tạo hình còn góp phần phát triển kỹ năng vận động tinh và khả năng phối hợp tay – mắt cho trẻ. Thông qua việc thao tác với các hình dạng khác nhau, trẻ rèn luyện sự khéo léo, chính xác trong vận động, đồng thời củng cố các biểu tượng hình dạng đã được hình thành.

Không chỉ dừng lại ở lĩnh vực nhận thức và vận động, hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng còn có ý nghĩa trong việc phát triển tình cảm – xã hội cho trẻ. Khi tham gia các hoạt động học tập theo nhóm, trẻ học được cách hợp tác, chia sẻ, tuân thủ quy tắc và mạnh dạn thể hiện ý kiến cá nhân, từ đó hình thành các phẩm chất cần thiết cho quá trình học tập và giao tiếp sau này.

Cuối cùng, việc tổ chức hoạt động hình thành BTHD cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi đóng vai trò quan trọng trong việc chuẩn bị cho trẻ sẵn sàng bước vào lớp 1. Những BTHD được hình thành một cách chính xác, khoa học, cụ thể thông qua các hoạt động tổ chức sẽ giúp trẻ tự tin và chủ động tích cực trong các nội dung học toán ở lớp 1, hạn chế những khó khăn và tạo nền tảng cho sự phát triển lâu dài của tự duy toán học.

1.5 Các yếu tố ảnh hưởng đến tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.

Việc tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi chịu sự tác động của nhiều yếu tố khác nhau, trong đó nổi bật là đặc điểm tâm lý – nhận thức của trẻ, mục tiêu và nội dung giáo dục, phương pháp và hình thức tổ chức hoạt động, môi trường giáo dục cũng như năng lực của giáo viên mầm non.

Trước hết, đặc điểm tâm lý và khả năng nhận thức của trẻ mẫu giáo 5–6 tuổi là yếu tố có ảnh hưởng trực tiếp đến việc tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng. Ở độ tuổi này, trẻ đã có khả năng quan sát có chủ định, ghi nhớ có ý nghĩa và bước đầu hình thành tư duy trực quan – hình tượng. Trẻ có thể nhận biết, phân biệt và gọi tên các hình dạng hình học quen thuộc khi được tham gia các hoạt động phù hợp. Trong hoạt động giáo dục mầm non cần “xuất phát từ đặc điểm phát triển tâm lý của trẻ” để đạt hiệu quả giáo dục cao. Do đó, nếu hoạt động không phù hợp với khả năng nhận thức của trẻ 5–6 tuổi thì việc hình thành biểu tượng hình dạng sẽ gặp nhiều hạn chế.

Thứ hai, mục tiêu và nội dung hình thành biểu tượng hình dạng cũng ảnh hưởng rõ rệt đến việc tổ chức hoạt động. Nội dung giáo dục hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5–6 tuổi cần đảm bảo tính khoa học, tính hệ thống và phù hợp với chương trình giáo dục mầm non, nội dung hình thành biểu tượng toán học nói chung và biểu tượng hình dạng nói riêng phải được lựa chọn theo hướng “từ đơn giản đến phức tạp, từ trực quan đến khái quát”, phù hợp với trình độ nhận thức của trẻ. Việc xác định rõ mục tiêu giúp giáo viên lựa chọn nội dung và tổ chức hoạt động một cách hiệu quả, tránh dàn trải hoặc quá sức đối với trẻ.

Bên cạnh đó, phương pháp và hình thức tổ chức hoạt động là yếu tố quan trọng ảnh hưởng đến hiệu quả hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ 5–6 tuổi. Các phương pháp như quan sát, đàm thoại, thực hành – thao tác với đồ vật, trò chơi học tập có vai trò đặc biệt trong việc giúp trẻ nhận biết và khắc sâu biểu tượng hình dạng. Việc cho trẻ “trực tiếp thao tác với các hình và đồ vật có hình dạng tương ứng” sẽ giúp trẻ hình thành biểu tượng hình dạng một cách bền vững. Nếu giáo viên lựa chọn phương pháp chưa phù hợp hoặc tổ chức hoạt động mang tính áp đặt, trẻ sẽ khó tiếp thu và ghi nhớ kiến thức.

Một yếu tố khác không thể không kể đến là môi trường giáo dục và đồ dùng trực quan. Môi trường học tập phong phú, an toàn, có nhiều đồ dùng và vật liệu đa dạng về hình dạng sẽ tạo điều kiện thuận lợi cho trẻ quan sát, so sánh và trải nghiệm. GV cần “tạo cơ hội cho trẻ được tiếp xúc thường xuyên với các đối tượng mang hình dạng hình học khác nhau” để củng cố biểu tượng hình

dạng. Việc thiếu đồ dùng hoặc môi trường học tập nghèo nàn sẽ làm giảm hứng thú và hiệu quả học tập của trẻ.

Cuối cùng, năng lực chuyên môn và kỹ năng sư phạm của giáo viên mầm non là yếu tố quyết định chất lượng tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5–6 tuổi. Giáo viên cần nắm vững mục tiêu, nội dung giáo dục hình dạng, đồng thời biết linh hoạt vận dụng các phương pháp và hình thức tổ chức phù hợp với từng đối tượng trẻ. Giáo viên giữ vai trò “tổ chức, hướng dẫn và điều khiển hoạt động nhận thức của trẻ” trong quá trình hình thành các biểu tượng toán học. Khi giáo viên có năng lực tốt, hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng sẽ đạt hiệu quả cao và phát huy được tính tích cực của trẻ.

Kết luận chương 1

Biểu tượng hình dạng là những hình ảnh trực quan mang tính khái quát, được hình thành thông qua quá trình trẻ quan sát, thao tác và trải nghiệm với các hình hình học và các sự vật quen thuộc trong môi trường sống.

Trẻ 5–6 tuổi đã có khả năng tri giác có chủ định, biết phối hợp thị giác với xúc giác để khảo sát mặt bao của vật, có thể nhận biết, phân biệt và so sánh các hình phẳng và hình khối dựa trên những dấu hiệu đặc trưng. Sự phát triển của ngôn ngữ và tư duy ở trẻ mẫu giáo lớn tạo điều kiện thuận lợi cho việc củng cố và khái quát hóa các biểu tượng hình dạng, đồng thời cũng đặt ra yêu cầu đối với vai trò tổ chức, hướng dẫn của giáo viên trong quá trình giáo dục.

Quá trình tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5–6 tuổi bao gồm mục đích, nội dung, phương pháp, hình thức, phương tiện tổ chức và đánh giá hoạt động. Trong đó, hoạt động làm quen với toán được xác định là hình thức tổ chức chủ đạo, có vai trò quan trọng trong việc cung cấp cho trẻ những kiến thức và kỹ năng chính xác, có hệ thống về hình dạng. Đồng thời, việc tích hợp hình thành biểu tượng hình dạng trong các hoạt động học khác và trong sinh hoạt hằng ngày của trẻ góp phần làm cho quá trình nhận thức trở nên tự nhiên, gắn với thực tiễn và bền vững hơn.

Việc tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5–6 tuổi giữ vai trò quan trọng trong việc phát triển nhận thức, tư duy toán học sơ đẳng, ngôn ngữ, vận động tinh và các kỹ năng xã hội của trẻ, đồng thời chuẩn bị nền tảng cần thiết cho việc học hình học ở bậc tiểu học. Những vấn đề lý luận được trình bày trong Chương 1 là cơ sở khoa học quan trọng để nghiên cứu thực trạng và đề xuất các biện pháp tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5–6 tuổi ở các chương tiếp theo.

Chương 2. THỰC TRẠNG TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG HÌNH THÀNH BIỂU TƯỢNG HÌNH DẠNG CHO TRẺ MẪU GIÁO 5-6 TUỔI

2.1. Khái quát về khảo sát thực trạng

2.1.1. Khái quát về trường mầm non Trường Yên

Trường Mầm non Trường Yên là một cơ sở giáo dục mầm non công lập thành lập từ năm 1997, với mục tiêu chăm sóc, nuôi dưỡng và giáo dục trẻ em trong độ tuổi mầm non trên địa bàn xã và khu vực lân cận.

Nhà trường được Ủy ban Nhân dân tỉnh Ninh Bình công nhận đạt chuẩn quốc gia mức độ I vào tháng 12/2008, tiếp tục được kiểm tra và duy trì chất lượng đạt chuẩn quốc gia trong các đợt đánh giá sau đó. Với phương châm “*Chăm sóc – Giáo dục toàn diện – An toàn – Thân thiện*”, Trường Mầm non Trường Yên luôn chú trọng xây dựng môi trường học tập, vui chơi lành mạnh, an toàn và phát huy tối đa tiềm năng của từng trẻ, góp phần thực hiện mục tiêu giáo dục mầm non theo chuẩn quy định của Bộ Giáo dục và Đào tạo.

Trường hiện có 40 giáo viên, trong đó 9 giáo viên trực tiếp giảng dạy trẻ 5–6 tuổi đều có trình độ đại học, với thâm niên trung bình 15 năm trong công tác chăm sóc và giáo dục trẻ ở độ tuổi này. Nhà trường có tổng cộng 14 lớp mẫu giáo gồm: 3TA, 3TB, 3TC, 3TD, 3TE, 4TA, 4TB, 4TC, 4TD, 4TE, 5TA, 5TB, 5TC, 5TD với 119 trẻ 5–6 tuổi gồm: 5TA, 5TB, 5TC, 5TD.

Để tìm hiểu thực trạng tổ chức hoạt động làm quen với toán nhằm hình thành biểu tượng về hình dạng cho trẻ, tôi đã tiến hành khảo sát kế hoạch tổ chức hoạt động học “Nhận biết, phân biệt khối vuông, khối chữ nhật” và “Nhận biết, phân biệt khối cầu, khối trụ” tại hai lớp mẫu giáo 5TA và 5TB.

2.1.2. Mục đích khảo sát thực trạng

Đánh giá thực trạng tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi từ đó bước đầu đề xuất biện pháp tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.

2.1.3. Nội dung và cách thức khảo sát thực trạng

2.1.3.1. Nội dung khảo sát

- Nhận thức của giáo viên mầm non về tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.

- Khảo sát thực trạng việc tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi của giáo viên mầm non.

2.1.3.2. Cách thức khảo sát

Bước 1:

- Gửi phiếu khảo sát tới GVMN. Phiếu khảo sát gồm hệ thống câu hỏi đóng và câu hỏi mở.

- Dự giờ tổ chức hoạt động học hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ MG 5-6 tuổi

- Đàm thoại : Tiến hành đàm thoại, trao đổi ý kiến với giáo viên mầm non nhằm làm rõ các nội dung cần khảo sát, đồng thời xác định rõ nguyên nhân của thực trạng.

- Nghiên cứu sản phẩm: Kế hoạch tổ chức HĐH của GVMN.

Bước 2: Xử lý kết quả khảo sát.

Bước 3: Nhận xét ưu điểm, hạn chế của thực trạng, nêu nguyên nhân.

2.1.4. Đối tượng, phạm vi và thời gian khảo sát

- 58 giáo viên mầm non đã và đang dạy trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi ở tỉnh Ninh Bình

- Thời gian: Từ tháng 1 đến tháng 3 năm 2026

2.1.5. Tiêu chí và thang đánh giá việc tổ chức hoạt động học hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

TT	Tiêu chí	Điểm
1	Chuẩn bị	2,0
	- Giáo án soạn chi tiết, rõ ràng, đảm bảo các yêu cầu về nội dung, phương pháp của môn học và yêu cầu nội dung giáo dục của giờ học.	1,0
	- Xây dựng môi trường học tập phù hợp với hoạt động.	1,0
2	Nội dung	2,5
	- Đảm bảo kiến thức cơ bản, có hệ thống, chính xác theo yêu cầu nội dung bài học.	1,5
	- Có sự tích hợp một cách phong phú, phù hợp với chủ đề, nội dung	1,0

	hoạt động.	
	Phương pháp thực hiện	4,5
3	- Tổ chức các hoạt động một cách tự nhiên, cuốn hút và phù hợp với khả năng của trẻ, phản ánh nội dung và tích hợp chủ đề	1,0
	- Khuyến khích trẻ sáng tạo, chia sẻ ý kiến, đặt câu hỏi, dành thời gian cho trẻ suy nghĩ, tự lựa chọn, tự quyết định và thể hiện ý định cá nhân, can thiệp hợp lý khi trẻ gặp trở ngại	1,0
	- Quan tâm và tạo cơ hội cho mọi trẻ được tham gia vào hoạt động của lớp.	0,5
	- Biết bao quát trẻ và giải quyết các tình huống linh hoạt.	1,0
	- Sắp xếp nội dung và tiến trình giờ học hợp lý, sử dụng đồ dùng, phương tiện dạy học đúng lúc, đúng chỗ.	1,0
	Kết quả thể hiện trên trẻ	1,0
4	- Trẻ hứng thú, tích cực tham gia hoạt động.	0,5
	- Thực hiện được các yêu cầu của giờ học.	0,5
	Tổng	10

Thang đánh giá hoạt động học hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi của giáo viên mầm non:

<i>Các mức độ</i>	<i>Điểm</i>
Giỏi	8,5 - 10
Khá	7,0 – 8,4
Trung bình	5,5 – 6,9
Trung bình yếu	4,0 – 5,4
Không đạt	< 4,0

2.1.6. Cách đánh giá

- Dự giờ, quan sát việc tổ chức hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi của GVMN kết hợp trò chuyện trao đổi với GVMN
- Điền thông tin về việc tổ chức hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi của GVMN vào phiếu khảo sát
- Tổng hợp kết quả khảo sát, phân tích số liệu

2.2. Phân tích kết quả khảo sát thực trạng

2.2.1. Nhận thức của giáo viên mầm non về tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5 – 6 tuổi.

2.2.1.1 Nhận thức của giáo viên mầm non về các nội dung hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5 – 6 tuổi

Bảng 2.1. Nhận thức về nội dung hình thành BTHD cho trẻ MG 5 – 6 tuổi

Nội dung	Lựa chọn	SL	%
Nhận biết phân biệt hình tròn, vuông, tam giác, chữ nhật		37	63,8
Mở rộng và làm phong phú hơn biểu tượng về các hình phẳng		24	41,4
Khảo sát cấu tạo bề mặt bao quanh khối, số lượng mặt bao và hình dạng mặt bao của khối cầu, khối trụ, khối vuông, khối chữ nhật		43	74,1
So sánh khối cầu với khối trụ, khối vuông với khối chữ nhật		27	46,6
Xác định những vật xung quanh có dạng khối cầu, khối trụ, khối vuông, khối chữ nhật		37	63,8

Kết quả khảo sát trên bảng 2.1 cho thấy khi dạy trẻ MG 5-6 tuổi hình thành BTHD về các khối, các GVMN chưa quan tâm đúng mức tới việc thực hiện các nội dung cơ bản trong đó: có 74,1% giáo viên xác định cần dạy trẻ “khảo sát cấu tạo bề mặt bao quanh khối, số lượng mặt bao và hình dạng mặt bao của khối cầu, khối trụ, khối vuông, khối chữ nhật” trong khi đây là nội dung bắt buộc phải thực hiện để trẻ khám phá đặc điểm của các khối. Nội dung “So sánh khối cầu với khối trụ, khối vuông với khối chữ nhật” chỉ có 46,6% GV cho rằng

đó là nội dung cần thực hiện mà đây cũng là nội dung trọng tâm để trẻ phân biệt sự khác nhau, khái quát sự giống nhau của mỗi cặp khối. Tương tự, nội dung “xác định những vật xung quanh có dạng khối cầu, khối trụ, khối vuông, khối chữ nhật” cũng chỉ đạt tỷ lệ 63,8% sự lựa chọn.

Hai nội dung đầu dành để hướng dẫn trẻ MG 4-5 tuổi hình thành BTHD nhưng vẫn được các GV lựa chọn với tỷ lệ tương ứng với các nội dung dạy trẻ MG 5-6 tuổi, trong đó: Nội dung “nhận biết phân biệt hình tròn, vuông, tam giác, chữ nhật” có 63,8% GV lựa chọn, nội dung “Mở rộng và làm phong phú hơn biểu tượng về các hình phẳng” cũng có tới 41,4% GV lựa chọn.

Điều này cho thấy nhận định của các GVMN về nội dung hình thành BTHD cho trẻ MG 5-6 tuổi chưa thực sự đầy đủ và phù hợp. GV chưa chú trọng đúng mức tới các nội dung dạy trẻ 5-6 tuổi và còn có nhầm lẫn với hai nội dung dạy trẻ MG 4-5 tuổi.

2.2.1.2. Nhận thức của giáo viên về biện pháp dạy trẻ mẫu giáo 5 – tuổi hình thành biểu tượng hình dạng.

Bảng 2.2. Nhận thức về biện pháp hình thành BTHD cho trẻ MG 5 – 6 tuổi

Biện pháp	Lựa chọn	SL	%
Thiết kế môi trường giáo dục phù hợp hoạt động hình thành BTHD		33	56,9
Rèn kỹ năng giải quyết tình huống có vấn đề liên quan đến biểu tượng hình dạng		28	48,3
Tạo cơ hội cho trẻ trải nghiệm kỹ năng khảo sát hình dạng và xác định kết quả khảo sát		51	87,9
Rèn kỹ năng tổ chức hoạt động nhóm		25	43,1
Sử dụng thơ, truyện, bài hát giúp trẻ hình thành BTHD		28	48,3
Thiết kế và sử dụng phiếu kết quả khám phá hình dạng		25	43,1
Rèn kỹ năng thuyết trình kết quả khám phá hình dạng		25	43,1

Kết quả bảng 2.2 cho thấy nhận thức của GVMN về các biện pháp hình thành biểu tượng hình dạng của giáo viên còn chưa đồng đều.

Các biện pháp thuộc nhóm phương pháp thực hành được lựa chọn nhiều nhất, trong đó: Biện pháp tạo cơ hội cho trẻ trải nghiệm, khảo sát hình dạng được lựa chọn cao nhất (87,9%), cho thấy giáo viên quan tâm nhất việc tổ chức hoạt động trải nghiệm thực tiễn cho trẻ. Tuy nhiên, hai biện pháp có liên quan tới tổ chức hoạt động trải nghiệm hình dạng là “Rèn kỹ năng tổ chức hoạt động nhóm” và “Rèn kỹ năng giải quyết tình huống có vấn đề liên quan đến biểu tượng hình dạng” chỉ có 41,3% và 48,3% giáo viên lựa chọn. Biện pháp “Thiết kế môi trường giáo dục phù hợp” cũng được quan tâm ở mức trung bình (56,9%).

Biện pháp “Sử dụng thơ, truyện, bài hát giúp trẻ hình thành BTHD” thuộc nhóm phương pháp dùng lời có 48,3% giáo viên cho rằng nên sử dụng. Khi trò chuyện, một số giáo viên giải thích cho sự lựa chọn này là do bài hát, truyện, thơ, vè... giúp trẻ thoải mái, vui vẻ, hứng thú hơn khi khám phá, tìm hiểu các hình khối. Giáo viên cho rằng các bài hát như “Bài học hình dạng” của tác giả Nguyễn Văn Chung, bài hát “Bé học hình khối”; các bài vè “Khối cầu”, “Khối trụ”, “Khối vuông”, “Khối chữ nhật” (Phụ lục) giúp trẻ dễ nhớ, dễ nhận diện các hình khối.

Hai biện pháp liên quan đến kỹ thuật dạy học ứng dụng STEAM là “Thiết kế và sử dụng phiếu kết quả khám phá hình dạng”, “Rèn kỹ năng thuyết trình kết quả khám phá hình dạng” đều có 43,1% giáo viên lựa chọn cho rằng nó cần thiết cho việc tổ chức hoạt động dạy trẻ hình thành BTHD. Điều này cho thấy việc ứng dụng STEAM của các giáo viên chưa thực sự đồng bộ ở các lớp, các trường mầm non.

Như vậy, các giáo viên tuy đã nhận thấy sự cần thiết của việc sử dụng đa dạng các biện pháp dạy trẻ MG 5-6 tuổi hình thành BTHD nhưng tỷ lệ lựa chọn chưa cao và chưa đồng đều, phần lớn giáo viên chưa quan tâm các biện pháp ứng dụng STEAM trong hoạt động hình thành BTHD cho trẻ.

2.2.1.3. Nhận thức của giáo viên về các hoạt động dạy trẻ mẫu giáo 5 – 6 tuổi hình thành biểu tượng hình dạng

Số liệu ở bảng 2.3 cho thấy nhận thức của GVMN về các hoạt động hình thành BTHD cho trẻ 5–6 tuổi rất phong phú nhưng phân bố chưa đồng đều.

Hoạt động làm quen với toán chiếm ưu thế rõ rệt với 42/48 GV lựa chọn xếp thứ nhất. 42 giáo viên này có sự lựa chọn phù hợp vì hoạt động làm quen với toán hình thành biểu tượng chính xác và hệ thống về các hình khối, giúp trẻ có kiến thức nền tảng về nhận diện các khối, kỹ năng lựa chọn đúng các khối và đồ vật có dạng các khối cầu, khối trụ, khối vuông, khối chữ nhật trong đó có cả khối chữ nhật thường (Sáu mặt là hình chữ nhật) và khối chữ nhật đặc biệt (bốn mặt là hình chữ nhật và hai mặt là hình vuông). Từ đó, trẻ vận dụng kiến thức và kỹ năng xác định hình, khối trong các hoạt động khác.

Bảng 2.3. Nhận thức về hoạt động hình thành BTHD cho trẻ MG 5 – 6 tuổi

Thứ tự Hoạt động	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Hoạt động làm quen với toán	42	7	3	5	0	0	1	0	0	0	0	0
Hoạt động làm quen văn học	15	21	9	6	2	0	1	1	0	1	0	2
Hoạt động âm nhạc	14	11	18	9	0	1	2	0	1	0	1	1
Hoạt động tạo hình	18	15	11	12	1	0	1	0	0	0	0	0
Hoạt động phát triển vận động	14	16	13	6	5	2	1	1	0	0	0	0
Hoạt động KPKH/KPXH	16	16	9	10	3	2	2	0	0	0	0	0
Hoạt động ngoài trời	13	11	15	6	5	2	1	3	1	0	1	0
Hoạt động góc	16	15	7	7	3	4	0	2	1	0	1	0
Hoạt động chiều	15	9	8	11	3	2	2	0	4	3	0	1
Hoạt động đón/tra trẻ	15	6	7	12	5	2	2	1	0	1	3	4
Hoạt động thể dục sáng	20	5	11	8	2	1	1	1	2	2	2	3
Hoạt động vệ sinh-chăm sóc	15	6	14	10	1	1	0	0	0	2	5	4

Do vậy, 10 giáo viên còn lại chưa lựa chọn hoạt động làm quen với toán là lựa chọn số 1 cho thấy các giáo viên này chưa nhận thức đầy đủ và đúng mức về vai trò của hoạt động làm quen với toán trong việc hình thành BTHD cho trẻ MG 5-6 tuổi.

Các hoạt động *làm quen văn học, phát triển vận động, KPKH/KPXH* được phân nhiều giáo viên cho rằng phù hợp để hình thành BTHD ở mức thứ hai; các hoạt động âm nhạc, hoạt động ngoài trời chủ yếu được lựa chọn ở số thứ tự 3. Các hoạt động còn lại mặc dù được giáo viên lựa chọn thứ tự đầu tiên nhiều hơn các số thứ tự tiếp theo như *Hoạt động thể dục sáng, Hoạt động tạo hình, Hoạt động góc, Hoạt động chiều, Hoạt động đón/trả trẻ, Hoạt động vệ sinh-chăm sóc* nhưng ở các hoạt động này, trẻ được tích hợp ứng dụng, củng cố kiến thức và kỹ năng sử dụng hình dạng nhiều hơn để hình thành BTHD.

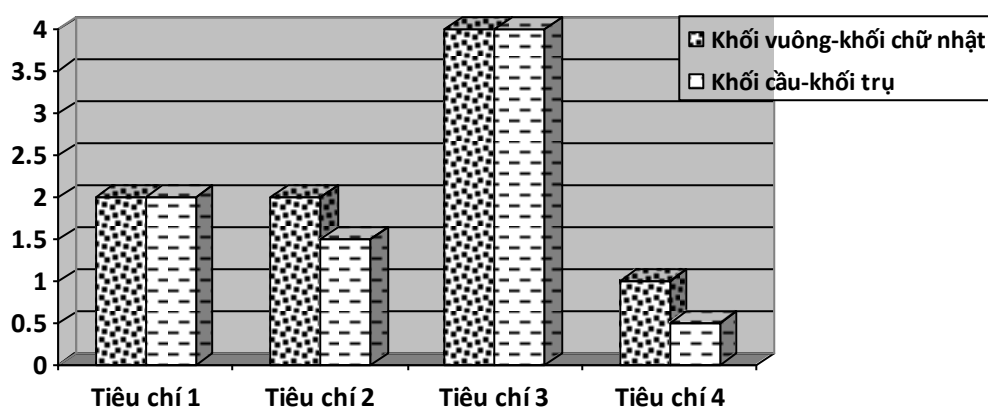
Điều này cho thấy nhìn chung nhận thức của giáo viên về hoạt động nền tảng hình thành BTHD và các hoạt động tích hợp việc hình thành BTHD và chủ yếu để củng cố kiến thức, kỹ năng xác định, lựa chọn, sử dụng hình dạng cho trẻ MG 5-6 tuổi còn thiếu định khu, một số hoạt động chưa hoàn toàn phù hợp.

2.2.2. Thực trạng tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi của giáo viên ở trường mầm non

Dự giờ hoạt động Làm quen với toán nhằm hình thành BTHD ở lớp 5A cho thấy giáo viên đã tổ chức thành công hai hoạt động, trong đó hoạt động hình thành BTHD về khối vuông và khối chữ nhật đạt mức Giỏi, hoạt động còn lại đạt mức Khá, cụ thể:

Bảng 2.4. Đánh giá hoạt động hình thành BTHD cho trẻ MG 5 – 6 tuổi

Tiêu chí	Hoạt động	Nhận biết phân biệt khối vuông, khối chữ nhật	Nhận biết phân biệt khối cầu, khối trụ
Tiêu chí 1	CS1	1,0	1,0
	CS2	1,0	1,0
Tiêu chí 2	CS1	1,0	0,5
	CS2	1,0	1,0
Tiêu chí 3	CS1	1,0	1,0
	CS2	0,5	0,5
	CS3	0,5	0,5
	CS4	1,0	1,0
	CS5	0,5	0,5
Tiêu chí 4	CS1	0,5	0,25
	CS2	0,5	0,25
Tổng		8,5	7,5
Xếp loại		Giỏi	Khá

Biểu 1. Đánh giá hoạt động hình thành BTHD cho trẻ MG 5 – 6 tuổi

2.2.2.1. Thực trạng việc chuẩn bị tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi của giáo viên mầm non.

Kết quả khảo sát ở bảng 2.4 và biểu đồ 1 đã thể hiện rõ việc chuẩn bị chu đáo của GVMN khi tổ chức hai hoạt động hình thành BTHD. Các giáo viên soạn giáo án chi tiết, rõ ràng, đảm bảo các yêu cầu về nội dung, phương pháp của môn học và yêu cầu nội dung giáo dục của giờ học. Các giáo viên cũng xây dựng môi trường học tập phù hợp với hoạt động khảo sát, củng cố biểu tượng về khối cầu - khối trụ, khối vuông – khối chữ nhật cho trẻ như việc tạo không gian lớp học thoáng sạch giúp trẻ dễ di chuyển, khám phá; đồ dùng phong phú, mỗi trẻ có đủ các cặp khối trong đó khối chữ nhật có cả dạng khối chữ nhật bình thường và khối chữ nhật đặc biệt (có 2 mặt vuông)... Điều này phù hợp với kết quả khảo sát ở bảng 2.5 dưới đây:

Bảng 2.5. Mức độ sử dụng các phương tiện dạy trẻ hình thành BTHD

Phương tiện	Mức độ		3		2		1	
	SL	%	SL	%	SL	%	SL	%
Tranh, ảnh	44	75,9	13	22,4	1	1,7		
Video minh họa	45	77,6	12	20,7	1	1,7		
Phiếu hoạt động nhóm	31	53,4	26	44,8	1	1,7		
Phiếu kết quả khám phá, bút màu	32	55,2	24	41,4	2	3,4		
Đồ vật dạng khối cầu, trụ, vuông, chữ nhật	49	84,5	9	15,5	0	0,0		
Máy tính / tivi / máy chiếu 3D	42	72,4	16	27,6	0	0,0		

Bảng 2.5 cho thấy phương tiện là đồ vật có dạng khối được sử dụng nhiều nhất với 84,48% ở mức độ cao và 0% ở mức thấp, chứng tỏ đây là phương tiện chủ đạo giúp trẻ ứng dụng kiến thức về khối khi xác định hình dạng của các đồ vật. Tiếp đến là video minh họa (77,59%) và tranh, ảnh (75,86%) cũng được sử dụng thường xuyên, góp phần tăng tính trực quan cho trẻ. Các phương tiện công nghệ như máy tính, tivi, máy chiếu đạt 72,41% mức cao và không có mức thấp, cho thấy xu hướng ứng dụng công nghệ khá phổ biến.

Tuy nhiên, các phương tiện hỗ trợ hoạt động nhóm ứng dụng STEAM trong hoạt động hình thành BTHD như phiếu phân công nhiệm vụ và phiếu kết quả có tỷ lệ thường xuyên sử dụng ở mức thấp hơn (53,45% và 55,17%). Điều này phù hợp thực tế dự giờ vì trong cả hai hoạt động hình thành BTHD chúng tôi dự giờ, giáo viên chưa ứng dụng STEAM mà thực hiện hoạt động dạy học theo phương thức truyền thống.

Như vậy, giáo viên đã chuẩn bị giáo án đầy đủ, tạo môi trường sinh động giúp trẻ hình thành BTHD.

2.2.2.2. Thực trạng việc xác định nội dung tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi của giáo viên mầm non.

Bảng 2.4 và biểu 1 cho thấy hoạt động *Nhận biết phân biệt khối vuông - khối chữ nhật* được giáo viên thể hiện nội dung dạy trẻ so với hoạt động *Nhận biết phân biệt khối cầu - khối trụ*.

Ở hoạt động *Nhận biết phân biệt khối vuông, khối chữ nhật*, giáo viên đảm bảo kiến thức cơ bản, có hệ thống, chính xác theo yêu cầu nội dung bài học giúp trẻ xác định, mô tả được đặc điểm của từng khối: khối vuông có 6 mặt đều là hình vuông, khối chữ nhật có 6 mặt là hình chữ nhật, khối chữ nhật đặc biệt có 4 mặt là hình chữ nhật và hai mặt là hình vuông. Sau khi khảo sát và mô tả đặc điểm từng khối, giáo viên cho trẻ so sánh sự giống và khác nhau của 2 khối, giáo viên chính xác hóa thông tin rồi tổ chức cho trẻ chơi các trò chơi tìm khối theo yêu cầu, nặn tạo khối theo ý thích. Giáo viên tích hợp một cách phong phú, phù hợp với chủ đề, nội dung hoạt động như cho đếm số lượng các mặt bao của mỗi khối, nhận diện hình dạng các đồ vật có dạng khối vuông, khối chữ nhật phù hợp

chủ đề như: Nghề nghiệp. Điều này khá phù hợp với sự lựa chọn trong nhận thức về nội dung hình thành BTHD của GV ở Bảng 2.1.

Ở hoạt động *Nhận biết phân biệt khối cầu - khối trụ*, giáo viên cũng đảm bảo các nội dung cho trẻ khảo sát khối, so sánh hai khối, chính xác hóa thông tin, cho trẻ luyện tập nhận biết các khối qua trò chơi. Tuy nhiên, khi mô tả khối cầu và khối trụ, giáo viên lẫn khái niệm “đường bao” – dành cho nhận biết hình và “mặt bao” – phù hợp với nhận biết khối; mặt bao khối cầu và mặt bao xung quanh của khối trụ cong thì giáo viên dùng từ “đường bao tròn”. Giáo viên cũng chỉ nêu về đặc điểm của khối cầu là “lăn được” mà chưa nói rõ: khối cầu lăn được về mọi phía; khối trụ lăn theo hướng trước – sau.

2.2.2.3. Thực trạng việc thực hiện các phương pháp tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi của giáo viên mầm non.

Theo bảng 2.4 và biểu 1, cả 2 giờ hoạt động đều đạt mức cao với 4,0 điểm về việc thực hiện các phương pháp tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi của giáo viên mầm non.

Các giáo viên đã tổ chức các hoạt động một cách tự nhiên, cuốn hút và phù hợp với khả năng của trẻ, phản ánh nội dung và tích hợp chủ đề; khuyến khích trẻ sáng tạo, chia sẻ ý kiến, đặt câu hỏi, dành thời gian cho trẻ suy nghĩ, tự lựa chọn, tự quyết định và thể hiện ý định cá nhân, can thiệp hợp lý khi trẻ gặp trở ngại như khi trẻ khảo sát khối hoặc mô tả khối; quan tâm và tạo cơ hội cho mọi trẻ được tham gia vào hoạt động của lớp; biết bao quát trẻ và giải quyết các tình huống linh hoạt; sắp xếp nội dung và tiến trình giờ học hợp lý, sử dụng đồ dùng, phương tiện dạy học đúng lúc, đúng chỗ.

Tuy nhiên, trong cả hai giờ hoạt động này, giáo viên chưa ứng dụng STEAM qua việc rèn kỹ năng hoạt động nhóm như phân công nhiệm vụ các thành viên trong nhóm, phối hợp khi khảo sát khối, thuyết minh kết quả khảo sát, giải thích hiện tượng; giáo viên cũng chưa sử dụng phiếu kết quả để trẻ điền thông tin về đặc điểm của các khối.

Việc dự giờ cũng cho thấy kết quả sử dụng các hình thức dạy trẻ hình thành BTHD tương ứng với bảng 2.6:

Bảng 2.6. Mức độ sử dụng các hình thức dạy trẻ hình thành BTHD

<i>Hình thức</i>	<i>Mức độ</i>		3		2		1	
	<i>SL</i>	<i>%</i>	<i>SL</i>	<i>%</i>	<i>SL</i>	<i>%</i>	<i>SL</i>	<i>%</i>
Dạy biểu tượng hình dạng theo tập thể lớp	49	84,5	8	13,8	1	1,7		
Dạy biểu tượng hình dạng theo nhóm	45	77,6	12	20,7	1	1,7		
Dạy biểu tượng hình dạng theo cá nhân	47	81,0	9	15,5	2	3,4		

Giáo viên sử dụng đa dạng hình thức tổ chức hoạt động theo tập thể, theo nhóm, theo cá nhân khi dạy trẻ nhận biết phân biệt khối vuông – khối chữ nhật, khối cầu – khối trụ.

Các giáo viên cũng chia sẻ những thuận lợi, khó khăn khi tổ chức hoạt động hình thành BTHD cho trẻ MG 5–6 tuổi ở trường MN. Về thuận lợi, đa số trẻ rất hứng thú tham gia khám phá các khối, nhanh chóng nắm bắt đặc điểm của các khối và mô tả các khối; môi trường học tập tương đối đầy đủ và giáo viên có kinh nghiệm tổ chức hoạt động, tạo điều kiện thuận lợi cho việc triển khai hoạt động hình thành BTHD. Tuy nhiên, giáo viên cũng gặp không ít khó khăn như sĩ số lớp đông, khó bao quát trẻ, trình độ nhận thức của trẻ không đồng đều, một số trẻ thiếu tập trung hoặc còn hạn chế trong nhận thức, làm chậm tiến độ khám phá của nhóm. Các giáo viên đã khắc phục bằng cách khuyến khích trẻ hỗ trợ nhau cùng giải quyết nhiệm vụ học tập, giáo viên cũng quan tâm hơn đến những trẻ có nhận thức chậm hơn và hỗ trợ thêm trẻ ở hoạt động ngoài giờ học.

2.2.2.4. Thực trạng kết quả thể hiện trên trẻ 5-6 tuổi qua hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng.

Trong hoạt động dạy trẻ *Nhận biết phân biệt khối vuông, khối chữ nhật*, hầu hết trẻ hứng thú, tích cực tham gia hoạt động và thực hiện được các yêu cầu của giờ học như củng cố nhận diện, gọi tên các hình vuông, hình chữ nhật trong hoạt động củng cố kiến thức cũ; khảo sát và mô tả, so sánh khối vuông, khối chữ nhật; chơi trò chơi luyện tập tìm khối, tìm đồ vật dạng khối vuông, khối chữ nhật và nặn khối vuông, khối chữ nhật từ đất nặn. Do vậy, trẻ đạt điểm tối đa ở tiêu chí này.

Ở hoạt động học *Nhận biết phân biệt khối cầu, khối trụ*, trẻ cũng hứng thú, tích cực tham gia các hoạt động như củng cố nhận diện, gọi tên các hình tròn, vuông, chữ nhật trong hoạt động củng cố kiến thức cũ; khảo sát và mô tả, so sánh khối cầu, khối trụ; chơi trò chơi luyện tập tìm khối, tìm đồ vật dạng khối cầu, khối trụ. Tuy nhiên, khi mô tả các khối, trẻ dùng từ chưa chính xác và chưa đủ thông tin theo cách dùng từ của giáo viên như: khối cầu có “đường bao” cong tròn khép kín, khối cầu lăn được; có trẻ nhầm tên khối cầu là khối tròn... Do vậy, trẻ đạt 0,5 điểm ở tiêu chí 4.

Tóm lại, cả hai giờ hoạt động Làm quen với toán nhằm hình thành BTHD ở lớp 5A đều được tổ chức thành công, một giờ đạt mức Khá và một giờ đạt mức Giỏi. Giáo viên có sự chuẩn bị chu đáo cho giờ dạy học, thực hiện đúng các nội dung dạy trẻ (tuy còn nhầm lẫn một vài thông tin nhóm khối cầu – khối trụ), thực hiện đa dạng các phương pháp và hình thức tổ chức hoạt động và trẻ đều tích cực, thực hiện được các nhiệm vụ học tập được giao. Giáo viên chưa ứng dụng STEAM khi tổ chức hai hoạt động được khảo sát.

2.3. Đề xuất biện pháp tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi của giáo viên mầm non.

2.3.1. Các nguyên tắc đề xuất biện pháp tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi của giáo viên mầm non.

Thứ nhất, *đảm bảo phù hợp với đặc điểm tâm sinh lý và khả năng nhận thức của trẻ mẫu giáo 5–6 tuổi*. Ở độ tuổi này, trẻ đã có sự phát triển nhất định về tư duy trực quan – hình tượng và bắt đầu hình thành yếu tố tư duy logic, tuy nhiên việc nhận thức vẫn gắn liền với các trải nghiệm cụ thể. Do đó, các biện pháp cần tạo điều kiện cho trẻ được trực tiếp quan sát, thao tác và khám phá các hình, khối hình học. Nguyên tắc này được thể hiện rõ trong biện pháp tổ chức hoạt động khám phá theo định hướng STEAM và hoạt động trải nghiệm thực tiễn, nơi trẻ được học thông qua hành động và trải nghiệm thực tế.

Thứ hai, *đảm bảo tính trực quan, trải nghiệm và thực hành trong tổ chức hoạt động*. Việc hình thành biểu tượng hình dạng chỉ thực sự hiệu quả khi trẻ được tiếp xúc với các đối tượng cụ thể thông qua nhiều giác quan. Vì vậy, các

biện pháp cần chú trọng đến việc sử dụng đồ dùng trực quan, vật thật và tổ chức các hoạt động thực hành như thiết kế sản phẩm, thử nghiệm, tìm kiếm hình dạng trong môi trường xung quanh. Nguyên tắc này là cơ sở cho việc xây dựng biện pháp STEAM và biện pháp trải nghiệm thực tiễn.

Thứ ba, *đảm bảo phát huy tính tích cực, chủ động và sáng tạo của trẻ*. Trẻ cần được tham gia vào quá trình học tập với vai trò là chủ thể của hoạt động nhận thức. Các biện pháp cần tạo cơ hội cho trẻ suy nghĩ, thảo luận, đưa ra giả thuyết và tự tìm cách giải quyết vấn đề. Điều này được thể hiện rõ trong biện pháp sử dụng tình huống có vấn đề, nơi trẻ được khuyến khích phân tích, lựa chọn và kiểm chứng các phương án khác nhau.

Thứ tư, *đảm bảo tính hệ thống và logic trong quá trình tổ chức hoạt động*. Việc hình thành biểu tượng hình dạng cần được tổ chức theo trình tự phù hợp với quy luật nhận thức của trẻ, từ việc khám phá, hình thành biểu tượng ban đầu đến củng cố và vận dụng trong thực tiễn. Các biện pháp đảm bảo sự liên kết chặt chẽ và hỗ trợ lẫn nhau.

Thứ năm, *đảm bảo tính tích hợp và gắn với thực tiễn cuộc sống*. BTHD không chỉ được hình thành trong hoạt động làm quen với toán mà còn cần được tích hợp trong các hoạt động khác ở trường mầm non. Việc gắn kiến thức với thực tiễn giúp trẻ nhận ra ý nghĩa của hình học trong cuộc sống, đồng thời tăng khả năng vận dụng kiến thức. Nguyên tắc này được thể hiện rõ trong các biện pháp, đặc biệt là biện pháp trải nghiệm thực tiễn.

Thứ sáu, *đảm bảo tính khả thi trong điều kiện giáo dục mầm non*. Các biện pháp cần phù hợp với điều kiện cơ sở vật chất, trang thiết bị, trình độ giáo viên và đặc điểm của trẻ tại các cơ sở giáo dục mầm non. Việc sử dụng các vật liệu quen thuộc, dễ tìm và cách tổ chức linh hoạt sẽ giúp giáo viên dễ dàng triển khai các hoạt động trong thực tế.

Các nguyên tắc trên định hướng cho việc đề xuất các biện pháp tổ chức hoạt động hình thành BTHD cho trẻ MG 5–6 tuổi, đảm bảo sự thống nhất và hiệu quả trong quá trình giáo dục.

2.3.2. Một số biện pháp tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi của giáo viên mầm non.

2.3.2.1. Sử dụng tình huống có vấn đề để kích thích trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi nhận biết và phân biệt hình dạng

a. Mục đích – ý nghĩa

- Phát triển tư duy giải quyết vấn đề và khả năng suy luận của trẻ.
- Giúp trẻ hiểu bản chất đặc điểm của hình học thay vì chỉ ghi nhớ máy móc.
- Tăng tính tích cực, chủ động của trẻ trong hoạt động học.

b. Nội dung

- Các tình huống gắn với đời sống: chọn hình đúng để ghép đồ vật, tìm hình khối còn thiếu, sửa lỗi sai về hình dạng...
- Phân biệt các khối gần giống nhau (khối vuông – khối chữ nhật, khối cầu – khối trụ...).
- Tìm cách sử dụng hình phù hợp để giải quyết nhiệm vụ.

c. Cách thực hiện

- Giúp trẻ phát hiện tình huống: Ví dụ: “Bạn thử muốn có nhà hình trụ nhiều cửa sổ để đón ánh sáng từ nhiều hướng. Con hãy giúp thử làm nhà từ các hình, khối đã học”
- Trẻ quan sát – suy nghĩ: Trẻ so sánh số cạnh, độ dài cạnh, góc...
- Thảo luận và đưa ra giải pháp: Trẻ giải thích vì sao chọn hình đó.
- Thực hành kiểm chứng: Trẻ ghép hình vào mô hình ngôi nhà hoặc thử nghiệm trong trò chơi.
- củng cố kiến thức: Giáo viên khái quát đặc điểm của hình.

d. Điều kiện thực hiện

- Hệ thống câu hỏi gợi mở và tình huống gần gũi với trẻ.
- Đồ dùng trực quan phong phú (thẻ hình, đồ chơi lắp ghép, mô hình).
- Giáo viên biết khuyến khích trẻ suy nghĩ, không áp đặt đáp án ngay.

Ví dụ: Giáo viên đưa ra tình huống: “*Bạn gấu muốn xây một chiếc tháp thật cao nhưng tháp cứ bị đổ. Theo con, bạn đã chọn sai khối nào? Làm thế nào để tháp đứng vững?*”

- Giáo viên đưa ra mô hình tháp gồm các khối được xếp chưa hợp lý (ví dụ: đặt khối cầu ở dưới cùng).

- Trẻ quan sát, nhận xét và phát hiện vấn đề.

- Trẻ thảo luận nhóm và đưa ra giả thuyết: “Khối cầu lăn nên không đứng vững”, “Phải dùng khối có mặt phẳng như khối vuông hoặc chữ nhật ở dưới”

- Trẻ tiến hành thử nghiệm lại bằng cách thay đổi vị trí các khối. Sau đó trẻ rút ra kết luận: muốn công trình vững thì cần chọn khối có mặt phẳng làm nền.

- Giáo viên củng cố: đặc điểm của khối cầu, khối trụ, khối vuông.)

2.3.2.2. Tổ chức hoạt động khám phá hình dạng theo định hướng STEAM cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

a. Mục đích – ý nghĩa

- Giúp trẻ nhận biết, phân biệt và gọi đúng tên các hình, khối cơ bản (khối cầu, khối trụ, khối vuông, khối chữ nhật...) thông qua hoạt động khám phá.

- Phát triển tư duy logic, khả năng quan sát, so sánh và sáng tạo của trẻ.

- Hình thành mối liên hệ giữa toán học (Math) với khoa học, kỹ thuật, công nghệ và nghệ thuật trong giáo dục STEAM.

- Tạo hứng thú học tập thông qua hoạt động thực hành và sản phẩm sáng tạo.

b. Nội dung

- Khám phá, ghi chép lưu trữ thông tin về đặc điểm của các hình: số mặt bao, đặc điểm mặt bao, khả năng lăn/không lăn; có thể xếp chồng/không xếp chồng...

- Tìm hình dạng trong các vật quen thuộc xung quanh trẻ.

- Ứng dụng các hình để thiết kế hoặc tạo ra sản phẩm (ngôi nhà, robot, phương tiện giao thông, tranh ghép hình...).

c. Cách thực hiện

- Trẻ kết nhóm thực hiện nhiệm vụ, phân công nhiệm vụ các thành viên trong nhóm, thực hiện khám phá các hình khối, các đồ vật có hình dạng của các khối được khám phá, điền thông tin vào bảng kết quả, chia sẻ và giải thích kết quả khám phá các khối.

- Ứng dụng tạo sản phẩm từ các khối đã khám phá:

+ Xác định nhiệm vụ thiết kế qua tình huống có vấn đề. Ví dụ giáo viên đưa ra tình huống “Hãy thiết kế một ngôi nhà cho búp bê bằng các hình khối”.

+ Trẻ khám phá vật liệu: Trẻ sử dụng các miếng ghép hình, que tính, giấy màu, khối gỗ, khối nhựa... để tìm và phân loại các hình dạng.

+ Trẻ thống nhất ý tưởng tạo sản phẩm theo nhóm, phác thảo bản thiết kế sản phẩm theo ý kiến chung; thống nhất tiêu chí đánh giá sản phẩm.

+ Trẻ tạo sản phẩm: Trẻ lắp ghép các hình thành sản phẩm (nhà, phương tiện giao thông, con vật...). Chỉnh sửa sản phẩm sau khi thiết kế cho hoàn thiện và đúng tiêu chí hơn.

+ Trưng bày sản phẩm: Trẻ giới thiệu sản phẩm và nói về các hình khối đã sử dụng.

- Giáo viên khái quát kiến thức: củng cố đặc điểm của từng hình, khối và liên hệ với thực tế.

d. Điều kiện thực hiện

- Có các đồ dùng STEAM: bộ hình học, lego, khối gỗ, giấy màu, que tính...
- Không gian lớp học linh hoạt, có khu vực trải nghiệm và sáng tạo.
- Giáo viên có kiến thức về phương pháp STEAM và kỹ năng tổ chức hoạt động tích hợp.

- Giáo viên chuẩn bị các vật liệu như: khối gỗ (khối vuông, khối chữ nhật, khối trụ), lego, giấy màu, que tính.

- Trẻ được chia thành các nhóm nhỏ (3–4 trẻ/nhóm) để cùng thực hiện nhiệm vụ.

- Trẻ tiến hành quan sát và lựa chọn vật liệu, nhận biết các khối phù hợp để xây dựng (ví dụ: dùng khối vuông làm thân nhà, khối tam giác làm mái, khối trụ làm cột).

- Trong quá trình xây dựng, trẻ thử nghiệm khả năng xếp chồng của các khối (nhận ra khối cầu không xếp chồng được, khối trụ có thể lăn...).

- Trẻ sáng tạo thêm các chi tiết như cửa sổ, ống khói bằng cách kết hợp các hình khác nhau.

- Kết thúc hoạt động đại diện nhóm trình bày sản phẩm, nêu rõ: “Nhóm con dùng khối vuông để làm thân nhà vì có mặt phẳng nên xếp được, dùng khối trụ làm cột vì đứng vững...”.

- Giáo viên tổng kết, khái quát đặc điểm của từng khối và nhấn mạnh mối liên hệ giữa hình học với thực tiễn xây dựng.)

2.3.2.3. Tổ chức hoạt động trải nghiệm thực tiễn để trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi khám phá, củng cố hình dạng trong môi trường xung quanh

a. Mục đích – ý nghĩa

- Giúp trẻ nhận ra hình dạng tồn tại trong thế giới thực, không chỉ trong sách hoặc đồ chơi.

- Phát triển kỹ năng quan sát, khám phá và liên hệ kiến thức với cuộc sống.

- Tăng cường học tập thông qua trải nghiệm và vận động.

b. Nội dung

- Tìm và nhận diện hình dạng trong môi trường lớp học, sân trường, công viên, gia đình...

- Chụp ảnh, vẽ lại hoặc thu thập các vật có hình dạng khác nhau.

- Trò chơi vận động gắn với hình học.

c. Cách thực hiện

- Hoạt động “Săn tìm hình dạng”: Trẻ đi quanh lớp học hoặc sân trường để tìm đồ vật có dạng khối cầu, khối vuông, khối trụ, khối chữ nhật...

- Ghi nhận kết quả: Trẻ chụp ảnh, vẽ lại hoặc dán thẻ vào bảng phân loại.

- Chia sẻ trải nghiệm: Trẻ giới thiệu đồ vật mình tìm được và giải thích hình dạng của chúng.

- Hoạt động sáng tạo: Trẻ dùng các hình đã tìm thấy để tạo tranh hoặc mô hình của khối cầu, khối trụ, khối vuông, khối chữ nhật.

d. Điều kiện thực hiện

- Môi trường học tập mở, nhiều đồ vật đa dạng về hình dạng.

- Thiết bị hỗ trợ trải nghiệm (máy ảnh, bảng phân loại, thẻ hình...).

- Giáo viên tổ chức hoạt động linh hoạt, đảm bảo an toàn cho trẻ.

2.3.3. Môi quan hệ của các biện pháp tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi của giáo viên mầm non

Ba biện pháp khóa luận đề xuất đều phát huy tính tích cực nhận thức của trẻ theo quan điểm giáo dục lấy trẻ làm trung tâm nhằm phát triển năng lực giải quyết vấn đề cho trẻ, ứng dụng STEAM và tăng cường cơ hội cho trẻ trải nghiệm thực tiễn. Cả ba biện pháp có mối quan hệ biện chứng hỗ trợ lẫn nhau trong đó:

Biện pháp 1 (Sử dụng tình huống có vấn đề để kích thích trẻ nhận biết và phân biệt hình dạng) giúp khơi gợi hứng thú khám phá hình khối ở trẻ, giúp trẻ xác định tình huống có vấn đề để tập trung khảo sát, khám phá.

Biện pháp 2 (Tổ chức hoạt động khám phá hình dạng theo định hướng STEAM) phát huy năng lực khám phá, học tập, giải quyết tình huống của trẻ.

Biện pháp 3 (Tổ chức hoạt động trải nghiệm thực tiễn để trẻ khám phá hình dạng trong môi trường xung quanh) giúp trẻ củng cố, luyện tập kiến thức và kỹ năng khám phá hình khối và ứng dụng trong thực tế học tập, vui chơi, sinh hoạt... Thực hiện biện pháp 3 cũng có tác dụng đánh giá năng lực khám phá và lựa chọn, sử dụng hình khối của trẻ để tiếp tục tạo tình huống có vấn đề phù hợp hơn giúp trẻ phát triển biểu tượng hình dạng.

Ba biện pháp có mối quan hệ chặt chẽ, hỗ trợ và bổ sung cho nhau trong quá trình hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5–6 tuổi. Các biện pháp được thực hiện theo hướng từ tạo hứng thú, ứng dụng STEAM tạo cơ hội cho trẻ khám phá và giải quyết các vấn đề, kích thích nhu cầu khám phá đến tổ chức cho trẻ trải nghiệm và vận dụng kiến thức vào thực tiễn. Việc phối hợp linh hoạt các biện pháp giúp trẻ tích cực, chủ động tìm tòi, khám phá và ghi nhớ kiến thức sâu sắc hơn. Đồng thời, thông qua hoạt động trải nghiệm, giáo viên có thể đánh giá khả năng của trẻ để điều chỉnh nội dung và hình thức tổ chức phù hợp. Vì vậy, cần vận dụng đồng bộ các biện pháp nhằm nâng cao hiệu quả hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ.

Kết luận chương 2

Kết quả khảo sát cho thấy đa số giáo viên đã nhận thức được vai trò quan trọng của việc hình thành BTHD cho trẻ 5–6 tuổi nhưng một số giáo viên chưa xác định đúng nội dung hình thành BTHD cho trẻ 5–6 tuổi. Giáo viên quan tâm nhiều biện pháp hình thành BTHD cho trẻ 5–6 tuổi nhưng ít ứng dụng STEAM, dạy học theo hướng trải nghiệm... Giáo viên sử dụng đa dạng hình thức tổ chức hoạt động theo tập thể, theo nhóm, theo cá nhân khi dạy trẻ nhận biết phân biệt khối. GV đã tổ chức thành công các hoạt động học hình thành BTHD cho trẻ 5–6 tuổi đạt từ Khá trở lên.

Mức độ hình thành BTHD của trẻ nhìn chung chưa đồng đều. Một số trẻ có khả năng nhận biết và phân biệt các hình khối nhanh, chính xác, trong khi không ít trẻ còn gặp khó khăn trong việc gọi tên, nhận diện và so sánh các khối, thậm chí còn nhầm lẫn hoặc chưa thực hiện được yêu cầu. Điều này cho thấy kỹ năng phân tích và phân biệt hình dạng của trẻ vẫn còn hạn chế và cần được tiếp tục rèn luyện thông qua các hoạt động phù hợp.

Từ thực trạng trên, đề tài đề xuất 3 biện pháp hình thành BTHD cho trẻ 5–6 tuổi gồm: Sử dụng tình huống có vấn đề để kích thích trẻ nhận biết và phân biệt hình dạng, Tổ chức hoạt động khám phá hình dạng theo định hướng STEAM, Tổ chức hoạt động trải nghiệm thực tiễn để trẻ khám phá hình dạng trong môi trường xung quanh. Ba biện pháp có mối quan hệ biện chứng, hỗ trợ nhau nhằm phát huy tính tích cực nhận thức của trẻ theo quan điểm giáo dục lấy trẻ làm trung tâm, phát triển năng lực giải quyết vấn đề và đề cao tính ứng dụng thực tiễn.

Từ các biện pháp đề xuất, đề tài bước đầu xây dựng 2 kế hoạch hoạt động học hình thành BTHD cho trẻ 5–6 tuổi: Phân biệt Khối trụ – Khối cầu (Chủ đề Gia đình), Phân biệt Khối vuông – Khối chữ nhật (Chủ đề nghề nghiệp). Các kế hoạch này vận dụng các quan điểm giáo dục hiện đại như ứng dụng STEAM, tạo cơ hội cho trẻ trải nghiệm khám phá các hình khối, vận dụng sáng tạo kiến thức để giải quyết nhiệm vụ thực tiễn.

KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ

1. Kết luận

Việc hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5–6 tuổi là một nội dung quan trọng trong chương trình giáo dục mầm non, phù hợp với đặc điểm phát triển nhận thức và nhu cầu khám phá của trẻ ở lứa tuổi này. Thông qua quá trình làm quen với các hình, khối hình học, trẻ không chỉ nhận biết và phân biệt được đặc điểm của các hình dạng mà còn phát triển các thao tác tư duy như so sánh, phân tích, tổng hợp, góp phần hình thành nền tảng toán học ban đầu và hỗ trợ sự phát triển toàn diện nhân cách.

Trên cơ sở nghiên cứu lý luận và khảo sát thực tiễn, đề tài đã làm rõ đặc điểm nhận thức của trẻ, nội dung, phương pháp và hình thức tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng trong trường mầm non. Kết quả khảo sát cho thấy giáo viên đã bước đầu quan tâm đến việc tổ chức hoạt động làm quen với toán nhằm hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ và đạt được một số hiệu quả nhất định. Trẻ có khả năng nhận biết, phân biệt một số khối cơ bản như khối vuông, khối chữ nhật, khối cầu, khối trụ; đồng thời thể hiện sự hứng thú khi tham gia các hoạt động học tập.

Tuy nhiên, mức độ hình thành biểu tượng hình dạng ở trẻ chưa đồng đều; nhiều trẻ vẫn còn hạn chế trong việc mô tả và phân biệt các khối dựa trên đặc điểm bản chất. Nguyên nhân của thực trạng này xuất phát từ nhiều yếu tố, trong đó có việc giáo viên chưa vận dụng linh hoạt các phương pháp dạy học tích cực, việc tổ chức hoạt động còn mang tính truyền thống, chưa chú trọng phát huy tính chủ động của trẻ; điều kiện cơ sở vật chất và học liệu ở một số nơi còn hạn chế, ảnh hưởng đến hiệu quả tổ chức hoạt động.

Từ cơ sở lý luận và thực tiễn, đề tài đã đề xuất một số biện pháp tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng theo hướng tích cực như: sử dụng tình huống có vấn đề, tổ chức hoạt động theo định hướng STEAM và tăng cường trải nghiệm thực tiễn. Các biện pháp này có tính khả thi, phù hợp với đặc điểm của trẻ và điều kiện giáo dục mầm non, góp phần nâng cao hiệu quả hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ.

Như vậy, kết quả nghiên cứu khẳng định việc đổi mới phương pháp tổ chức hoạt động theo hướng trải nghiệm, tích hợp và lấy trẻ làm trung tâm là cần thiết, đồng thời cung cấp tài liệu tham khảo có giá trị cho giáo viên mầm non trong quá trình giáo dục trẻ 5–6 tuổi

2. Kiến nghị

Để nâng cao hiệu quả tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5–6 tuổi, cần có sự phối hợp đồng bộ giữa nhà trường và giáo viên mầm non.

Ban giám hiệu và tổ chuyên môn cần có sự chỉ đạo cụ thể, đồng thời tăng cường kiểm tra, giám sát việc thực hiện nội dung giáo dục hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ theo đúng chương trình giáo dục mầm non và phù hợp với từng độ tuổi. Bên cạnh đó, nhà trường cần quan tâm xây dựng kế hoạch sinh hoạt chuyên môn định kỳ, tổ chức các buổi dạy chuyên đề, dự giờ, thao giảng nhằm tạo điều kiện cho giáo viên trao đổi kinh nghiệm, học hỏi lẫn nhau và nâng cao trình độ chuyên môn nghiệp vụ. Đồng thời, cần chú trọng đầu tư cơ sở vật chất, trang thiết bị và học liệu dạy học, đặc biệt là các đồ dùng trực quan và vật liệu phục vụ hoạt động trải nghiệm cho trẻ. Nhà trường cũng cần tạo điều kiện thuận lợi để giáo viên được tham gia các lớp tập huấn, bồi dưỡng chuyên môn, nhất là về đổi mới phương pháp dạy học và ứng dụng các phương pháp giáo dục hiện đại như STEAM, qua đó giúp giáo viên hiểu rõ hơn nội dung, vai trò và cách thức tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ.

Giáo viên cần chủ động nâng cao nhận thức về tầm quan trọng của việc hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5–6 tuổi, từ đó xác định đúng mục tiêu, nội dung và phương pháp tổ chức hoạt động phù hợp. Trong quá trình dạy học, giáo viên cần tích cực đổi mới phương pháp theo hướng phát huy tính chủ động, sáng tạo của trẻ; linh hoạt sử dụng các hình thức tổ chức hoạt động, tăng cường cho trẻ tham gia trải nghiệm thực tiễn và từng bước áp dụng các phương pháp giáo dục tích cực như STEAM. Đồng thời, giáo viên cần chú ý sử dụng ngôn ngữ chính xác, khoa học khi hướng dẫn trẻ khám phá các hình khối, giúp trẻ hiểu đúng và nắm vững đặc điểm của các hình dạng, góp phần nâng cao hiệu quả giáo dục.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

Tài liệu tiếng Việt

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2021), *Chương trình giáo dục mầm non* (kèm theo văn bản hợp nhất số 01/VBHN-BGDĐT về việc hợp nhất các thông tư về chương trình giáo dục mầm non, có hiệu lực từ 31/3/2021)
2. Nguyễn Thị Hoà (2013), *“Giáo trình giáo dục học mầm non”*, Nxb Đại Học Sư Phạm
3. Vũ Thị Thanh Huyền (CB), Vũ Thị Hồng Hạnh (2018), *Giáo trình phương pháp hình thành các biểu tượng toán cho trẻ mầm non*, Nxb Giáo dục Việt Nam.
4. Phạm Phương Lan (2015) *“Toán và phương pháp hướng dẫn trẻ Mầm Non hình thành các biểu tượng sơ đẳng về toán”*, Nxb Hà Nội.
5. Đỗ Thị Minh Liên (2020), *“Lí luận và phương pháp hình thành biểu tượng toán học sơ đẳng cho trẻ mầm non”*, Nxb Đại học sư phạm.
6. Đỗ Thị Minh Liên (2008), *“Giáo trình phương pháp cho trẻ mầm non làm quen với toán: Dành cho hệ cao đẳng sư phạm mầm non”*, Nxb Giáo dục
7. Nguyễn Thị Kim Liên (2010), *“Thiết kế và sử dụng trò chơi học tập nhằm hình thành biểu tượng thực vật cho trẻ mẫu giáo 5–6 tuổi”*, Luận văn thạc sĩ khoa học giáo dục
8. Đinh Thị Nhung (2015), *“Phương pháp hình thành các biểu tượng toán cho trẻ mẫu giáo”*, Nxb Giáo dục Việt Nam.
9. Đinh Thị Nhung, *“Toán và phương pháp hình thành biểu tượng toán học cho trẻ mẫu giáo”*, Quyển II, Nxb Giáo dục Việt Nam.
10. Phạm Thị Oanh (2019), *“Giáo dục kỹ năng so sánh cho trẻ 5-6 tuổi trong hoạt động học hình thành biểu tượng hình dạng”*, Luận án tiến sĩ, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội.
11. Hoàng Phê (1997), *“Từ điển Tiếng Việt”*, Nxb Đà Nẵng.
12. Vũ Thị Diệu Thúy, Đinh Thị Hồng Loan, Bùi Hương Giang, *“Một số biện pháp hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ 5-6 tuổi”*, Tạp chí khoa học Trường Đại học Tân Trào, T. 7 S. 23 (2021), tr.111-119]

13. Nguyễn Ánh Tuyết (2001), “*Giáo dục học mầm non*”, Nxb Đại học Sư phạm.

Tài liệu tiếng Anh

14. Bart Ons, Johan Wagemans, “*A developmental difference in shape processing and word–shape associations between 4 and 6.5 year olds*”, *Iperception Journal*, 2012 Jul 18; 3(7):481–494].
15. Clements D. H., & Sarama J. (2009). *Learning and Teaching Early Math: The Learning Trajectories Approach*, Routledge, Taylor & Francis Group.
16. Clements D. H., Swaminathan S., Hannibal M. A. Z., & Sarama J. (1999), “*Young Children’s Concepts of Shape. Journal for Research in Mathematics Education*”, National Council of Teachers of Mathematics.
17. Del Giudice E., Grossi D., Angelini R., Crisanti A. F., Latte F., Fragassi N. A., & Trojano L. (2000), “*Spatial cognition in children. I. Development of drawing-related (visuospatial and constructional) abilities in preschool and early school years, Brain & Development*”, Elsevier.
18. Erdoğan Halat, Ümmühan Yeşil Dağlı, “*Preschool Students’ Understanding of a Geometric Shape, the Square*”, *Bolema: Boletim de Educação Matemática*, Vol. 30, no. 55, 2016.
19. Fisher K. R., Hirsh-Pasek K., Newcombe N., & Golinkoff R. M. (2013), “*Taking Shape: Supporting Preschoolers’ Acquisition of Geometric Knowledge Through Guided Play, Child Development*”, Society for Research in Child Development, Inc.; Wiley-Blackwell.
20. Montague-Smith A., Cotton T., Hansen A., & Price A. J. (2018), “*Mathematics in Early Years Education*”, Routledge, Taylor & Francis Group, Shape and Space [173-196].
21. Nguyen Nhu Mai, “*Current Status of Developing Fine Motor Skills for 5-6 Years Old Children through Shaping Activities at Chan Son Kindergarten, Yen Son district, Tuyen Quang Province*”, *International Journal of Advanced Multidisciplinary Research and Studies*, 2024.

22. Xu X., Chen C., Ma J., et al. (2020), “*The Use of a Novel Term Helps Preschoolers Learn the Concept of Angle*”, Frontiers Media S.A.

Website

23. http://astrology.vn/triet_hoc

PHỤ LỤC 1: PHIẾU TRƯNG CẦU Ý KIẾN

PHIẾU TRƯNG CẦU Ý KIẾN

(Dành cho giáo viên mầm non đang dạy trẻ 5-6 tuổi)

Nhằm góp phần nâng cao hiệu quả tổ chức hoạt động cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi hình thành biểu tượng hình dạng, kính mong Cô vui lòng cho biết ý kiến của mình về các nội dung sau bằng cách đánh dấu (X) hoặc điền thông tin vào chỗ trống.

Phiếu khảo sát chỉ phục vụ mục đích nghiên cứu, đảm bảo nguyên tắc bảo mật. Rất mong Cô hợp tác và trả lời trung thực, khách quan.

Xin trân trọng cảm ơn Cô!

1. Theo Cô, cần dạy các nội dung nào sau đây để hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi?

STT	Nội dung	Lựa chọn
1	Nhận biết phân biệt hình tròn, vuông, tam giác, chữ nhật	
2	Mở rộng và làm phong phú hơn biểu tượng về các hình phẳng	
3	Khảo sát cấu tạo bề mặt bao quanh khối, số lượng mặt bao và hình dạng mặt bao của khối cầu, khối trụ, khối vuông, khối chữ nhật	
4	So sánh khối cầu với khối trụ, khối vuông với khối chữ nhật	
5	Xác định những vật xung quanh có dạng khối cầu, khối trụ, khối vuông, khối chữ nhật	

2. Theo Cô, biện pháp nào sau đây phù hợp dạy trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi hình thành biểu tượng hình dạng?

STT	Biện pháp	Lựa chọn
1	Thiết kế môi trường giáo dục phù hợp hoạt động hình thành BTHD	
2	Rèn kỹ năng giải quyết tình huống có vấn đề liên quan đến biểu tượng hình dạng	
3	Tạo cơ hội cho trẻ trải nghiệm kỹ năng khảo sát hình dạng và xác định kết quả khảo sát	
4	Rèn kỹ năng tổ chức hoạt động nhóm	

5	Sử dụng thơ, truyện, bài hát giúp trẻ hình thành BTHD	
6	Thiết kế và sử dụng phiếu kết quả khám phá hình dạng	
7	Rèn kỹ năng thuyết trình kết quả khám phá hình dạng	

3. Cô vui lòng xếp thứ tự ưu tiên từ 1 đến hết các hoạt động có thể dạy trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi hình thành biểu tượng hình dạng!

STT	Hoạt động	Thứ tự
1	Hoạt động làm quen với toán	
2	Hoạt động làm quen với văn học	
3	Hoạt động âm nhạc	
4	Hoạt động tạo hình	
5	Hoạt động phát triển vận động	
6	Hoạt động khám phá khoa học/khám phá xã hội	
7	Hoạt động ngoài trời	
8	Hoạt động góc	
9	Hoạt động chiều	
10	Hoạt động đón/tra trả	
11	Hoạt động thể dục sáng	
12	Hoạt động vệ sinh – chăm sóc	

4. Cô đã sử dụng các hình thức tổ chức sau ở mức độ nào khi hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi? (Thường xuyên: 3; thỉnh thoảng: 2; Không bao giờ: 1)

STT	Hình thức	Mức độ	3	2	1
1	Dạy biểu tượng hình dạng theo tập thể lớp				
2	Dạy biểu tượng hình dạng theo nhóm				
3	Dạy biểu tượng hình dạng theo cá nhân				

5. Cô đã sử dụng các phương tiện sau ở mức độ nào khi hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi? (Thường xuyên: 3; thỉnh thoảng: 2; Không bao giờ: 1)

STT	Mức độ	3	2	1
1	Tranh, ảnh			
2	Video minh họa			
3	Phiếu hoạt động nhóm			
4	Phiếu kết quả khám phá, bút màu			
5	Đồ vật dạng khối cầu, trụ, vuông, chữ nhật			
6	Máy tính / tivi / máy chiếu 3D			

6. Cô gặp những khó khăn nào khi tổ chức hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi?

a) Khó khăn

.....

b) Thuận lợi

.....

7. Mong Cô vui lòng chia sẻ kinh nghiệm tổ chức hiệu quả hoạt động hình thành biểu tượng hình dạng cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi!

.....

Xin trân trọng cảm ơn Cô!

PHỤ LỤC 2: PHIẾU ĐÁNH GIÁ HOẠT ĐỘNG LÀM QUEN VỚI TOÁN HÌNH THÀNH BIỂU TƯỢNG HÌNH DẠNG CHO TRẺ MG 5-6 TUỔI

Tên đề tài:
Lớp:
Họ tên giáo viên:
Ngày khảo sát:

Chủ đề:
Trường MN:
Mã giáo viên:
Người khảo sát:

TT	Tiêu chí	Điểm	Tối đa	Thực đạt
1	Chuẩn bị		2,0	
	- Giáo án soạn chi tiết, rõ ràng, đảm bảo các yêu cầu về nội dung, phương pháp của môn học và yêu cầu nội dung giáo dục của giờ học.		1,0	
	- Xây dựng môi trường học tập phù hợp với hoạt động.		1,0	
2	Nội dung		2,5	
	- Đảm bảo kiến thức cơ bản, có hệ thống, chính xác theo yêu cầu nội dung bài học.		1,5	
	- Có sự tích hợp một cách phong phú, phù hợp với chủ đề, nội dung hoạt động.		1,0	
3	Phương pháp thực hiện		4,5	
	- Tổ chức các hoạt động một cách tự nhiên, cuốn hút và phù hợp với khả năng của trẻ, phản ánh nội dung và tích hợp chủ đề		1,0	
	- Khuyến khích trẻ sáng tạo, chia sẻ ý kiến, đặt câu hỏi, dành thời gian cho trẻ suy nghĩ, tự lựa chọn, tự quyết định và thể hiện ý định cá nhân, can thiệp hợp lý khi trẻ gặp trở ngại		1,0	
	- Quan tâm và tạo cơ hội cho mọi trẻ được tham gia vào hoạt động của lớp.		0,5	
	- Biết bao quát trẻ và giải quyết các tình huống linh hoạt.		1,0	
	- Sắp xếp nội dung và tiến trình giờ học hợp lý, sử dụng đồ dùng, phương tiện dạy học đúng lúc, đúng chỗ.		1,0	
4	Kết quả thể hiện trên trẻ		1,0	
	- Trẻ hứng thú, tích cực tham gia hoạt động.		0,5	
	- Thực hiện được các yêu cầu của giờ học.		0,5	
	Tổng		10	

**PHIẾU ĐÁNH GIÁ HOẠT ĐỘNG LÀM QUEN VỚI TOÁN
HÌNH THÀNH BIỂU TƯỢNG HÌNH DẠNG CHO TRẺ MG 5-6 TUỔI**

Tên đề tài: *Nhận biết phân biệt khối vuông - khối chữ nhật* Chủ đề: *Nghề nghiệp*
 Lớp: *57A* Trường MN: *Trường Yên*
 Họ tên giáo viên: _____ Mã giáo viên: *101*
 Ngày khảo sát: *3/2026* Người khảo sát: *Lã Thị Tuyết*

TT	Tiêu chí	Điểm	Tối đa	Thực đạt
1	Chuẩn bị		2,0	2,0
	- Giáo án soạn chi tiết, rõ ràng, đảm bảo các yêu cầu về nội dung, phương pháp của môn học và yêu cầu nội dung giáo dục của giờ học.		1,0	1,0
	- Xây dựng môi trường học tập phù hợp với hoạt động.		1,0	1,0
2	Nội dung		2,5	2,0
	- Đảm bảo kiến thức cơ bản, có hệ thống, chính xác theo yêu cầu nội dung bài học.		1,5	1,0
	- Có sự tích hợp một cách phong phú, phù hợp với chủ đề, nội dung hoạt động.		1,0	1,0
3	Phương pháp thực hiện		4,5	4,0
	- Tổ chức các hoạt động một cách tự nhiên, cuốn hút và phù hợp với khả năng của trẻ, phản ánh nội dung và tích hợp chủ đề		1,0	1,0
	- Khuyến khích trẻ sáng tạo, chia sẻ ý kiến, đặt câu hỏi, dành thời gian cho trẻ suy nghĩ, tự lựa chọn, tự quyết định và thể hiện ý định cá nhân, can thiệp hợp lý khi trẻ gặp trở ngại		1,0	0,5
	- Quan tâm và tạo cơ hội cho mọi trẻ được tham gia vào hoạt động của lớp.		0,5	0,5
	- Biết bao quát trẻ và giải quyết các tình huống linh hoạt.		1,0	1,0
	- Sắp xếp nội dung và tiến trình giờ học hợp lý, sử dụng đồ dùng, phương tiện dạy học đúng lúc, đúng chỗ.		1,0	0,5
4	Kết quả thể hiện trên trẻ		1,0	1,0
	- Trẻ hứng thú, tích cực tham gia hoạt động.		0,5	0,5
	- Thực hiện được các yêu cầu của giờ học.		0,5	0,5
Tổng			10	8,5

**PHIẾU ĐÁNH GIÁ HOẠT ĐỘNG LÀM QUEN VỚI TOÁN
HÌNH THÀNH BIỂU TƯỢNG HÌNH DẠNG CHO TRẺ MG 5-6 TUỔI**

Tên đề tài: *Nhận biết phân biệt khối cầu - khối trụ*

Chủ đề: *Cơ thể*

Lớp: *5TB*

Trường MN: *Tường Yên*

Họ tên giáo viên:

Mã giáo viên: *ĐC*

Ngày khảo sát: *3/2026*

Người khảo sát: *Lã Thị Tuyết*

TT	Tiêu chí	Điểm	Tối đa	Thực đạt
	Chuẩn bị		2,0	2,0
	- Giáo án soạn chi tiết, rõ ràng, đảm bảo các yêu cầu về nội dung, phương pháp của môn học và yêu cầu nội dung giáo dục của giờ học.		1,0	1,0
	- Xây dựng môi trường học tập phù hợp với hoạt động.		1,0	1,0
2	Nội dung		2,5	1,5
	- Đảm bảo kiến thức cơ bản, có hệ thống, chính xác theo yêu cầu nội dung bài học.		1,5	0,5
	- Có sự tích hợp một cách phong phú, phù hợp với chủ đề, nội dung hoạt động.		1,0	1,0
3	Phương pháp thực hiện		4,5	4,0
	- Tổ chức các hoạt động một cách tự nhiên, cuốn hút và phù hợp với khả năng của trẻ, phản ánh nội dung và tích hợp chủ đề		1,0	1,0
	- Khuyến khích trẻ sáng tạo, chia sẻ ý kiến, đặt câu hỏi, dành thời gian cho trẻ suy nghĩ, tự lựa chọn, tự quyết định và thể hiện ý định cá nhân, can thiệp hợp lý khi trẻ gặp trở ngại		1,0	0,5
	- Quan tâm và tạo cơ hội cho mọi trẻ được tham gia vào hoạt động của lớp.		0,5	0,5
	- Biết bao quát trẻ và giải quyết các tình huống linh hoạt.		1,0	1,0
	- Sắp xếp nội dung và tiến trình giờ học hợp lý, sử dụng đồ dùng, phương tiện dạy học đúng lúc, đúng chỗ.		1,0	0,5
4	Kết quả thể hiện trên trẻ		1,0	0,5
	- Trẻ hứng thú, tích cực tham gia hoạt động.		0,5	0,25
	- Thực hiện được các yêu cầu của giờ học.		0,5	0,25
	Tổng		10	7,5

PHỤ LỤC 3:

KẾ HOẠCH HOẠT ĐỘNG LÀM QUEN VỚI TOÁN CỦA GIÁO VIÊN MẦM NON

CHỦ ĐỀ 4: NGHỀ NGHIỆP

Thời gian thực hiện 5 tuần từ ngày 17/11 – 19/12/2025

Thứ ba ngày 18 tháng 11 năm 2025

I. HOẠT ĐỘNG HỌC

Giáo dục phát triển nhận thức

Đề tài: Nhận biết, phân biệt khối vuông, khối chữ nhật

1. Mục đích, yêu cầu:

a. Kiến thức:

- Trẻ nhận biết, phân biệt khối vuông, khối chữ nhật.
- *Trẻ trả lời được một số câu hỏi dưới sự gợi ý của cô (trẻ khuyết tật)*

b. Kỹ năng:

- Trẻ biết sử dụng các giác quan để nhận biết, phân biệt khối vuông, khối chữ nhật.

- Phát triển khả năng nói mạch lạc, đủ câu cho trẻ.

- Cũng cố kỹ năng nhận biết phân biệt khối tròn, khối trụ. Kỹ năng so sánh, đếm thông qua tiết học mới

- Phát triển tố chất khéo léo, nhanh nhẹn, mạnh dạn cho trẻ thông qua trò chơi.

- *Rèn kỹ năng tập chung chú ý (trẻ khuyết tật)*

c. Thái độ:

- Trẻ biết đoàn kết để hoạt động theo nhóm, tích cực tham gia các hoạt động trong tiết học.

- *Trẻ hứng thú tham gia vào hoạt động (trẻ khuyết tật)*

2. Chuẩn bị:

a. Chuẩn bị của cô:

- 2 hộp quà có dạng khối vuông và khối chữ nhật lớn hơn của trẻ.

b. Chuẩn bị của trẻ:

- Mỗi trẻ có 1 khối cầu, một khối trụ, 1 hộp quà có dạng khối vuông và khối chữ nhật có dạng khác nhau (Khối có 6 mặt hình chữ nhật hoặc khối có 4 mặt là hình chữ nhật, 2 mặt còn lại là hình vuông) chưa được trang trí.

- Giấy màu có hình vuông, chữ nhật phù hợp với các mặt của hộp quà.

- 1 chiếc túi đựng nhiều khối vuông và khối chữ nhật cho trẻ chơi trò chơi “Chiếc túi kỳ diệu”, 2 ghế thể dục cho trẻ chơi trò chơi “Ai nhanh hơn”.

3. Cách tiến hành

a. Gây hứng thú

- Cho cả lớp hát bài hát: “Búp bê bằng bông”.

* Hỏi trẻ:

- Chúng ta vừa hát bài hát gì vậy các con?

- Các con ơi, bạn búp bê đang rất buồn vì bạn bướm bướm đã bỏ rơi búp bê rồi. Các con có muốn giúp cho bạn búp bê được vui trở lại không nào?

- Sắp đến ngày sinh nhật của bạn búp bê rồi. Vậy chúng ta hãy cùng làm những hộp quà thật xinh để tặng cho bạn búp bê nhân ngày sinh nhật của búp bê nhé các con.

b. Nội dung:

*** Hoạt động 1: Ôn kiến thức cũ:**

Nhưng trước khi chúng ta làm quà tặng bạn búp bê. Cô sẽ tổ chức cho lớp mình chơi một trò chơi rất vui, đó là trò chơi “Ai thông minh nhất”.

Để chơi được trò chơi này thì cả lớp hãy chú ý lắng nghe cô luật chơi và cách chơi nhé!

- Cách chơi

Trên bàn của các con cô đã chuẩn bị sẵn 2 loại khối mà các con đã được học. Nhiệm vụ của các con là phải lấy thật nhanh khối khối mà cô yêu cầu. Khi cô nói khối hoặc đặc điểm của khối đó.

- Luật chơi:

Bạn nào lấy sai khối mà cô yêu cầu thì bạn đó sẽ phải nhảy lò cò 1 vòng. Các con đã nghe rõ luật chơi và cách chơi chưa nào? Bây giờ chúng ta bắt đầu chơi nhé!

Cô cho trẻ chơi 2 - 3 lần, trong quá trình chơi cô chú ý động viên khích lệ trẻ.

- Con chơi trò chơi có vui không? (trẻ khuyết tật)

- Các con có muốn được đến lớp mỗi ngày để cùng học cùng chơi với các bạn không? (trẻ khuyết tật)

*** Hoạt động 2: Nhận biết, phân biệt khối vuông, khối chữ nhật**

- Nhận biết khối vuông, khối chữ nhật

+ Con đã dùng hình gì để dán lên hộp quà này? (Hình vuông)

+ Vậy con đã dùng bao nhiêu hình vuông để dán lên hộp quà? (6 hình)

+ Bạn nói là đã dùng 6 hình vuông để dán lên hộp quà này, vậy chúng ta hãy đếm xem có đúng như bạn nói không nhé các con. (Cả lớp cùng đếm)

+ Có bao nhiêu hình vậy các con? (6 hình)

+ Tất cả đều là hình gì nào? (Hình vuông)

+ Cô đổ các con nhé, hộp quà này có xếp chồng lên nhau được không?

+ Để biết hộp quà này có xếp chồng lên nhau được không thì cô mời 2 bạn ngồi cạnh nhau cùng xếp chồng hộp quà của mình lên nhau nào.

+ Như vậy những hộp quà này có xếp chồng lên nhau được không các con? (có ạ)

+ Bây giờ các con hãy nhìn xem chiếc hộp này giống khối gì nào? (Khối vuông)

- Cô hỏi trẻ để trẻ trả lời các đặc điểm của khối vuông (trẻ khuyết tật)

+ Cô khái quát chung: Đây là khối vuông, khối vuông có 6 mặt, tất cả các mặt của khối vuông đều là hình vuông và khối vuông còn có thể xếp chồng lên nhau được nữa đấy các con.

- Khối chữ nhật:

Chúng ta còn 1 hộp quà nữa.

+ Các con hãy cho cô biết các con đã dùng hình gì để dán lên hộp quà này? (Hình chữ nhật)

+ Vậy con đã dùng bao nhiêu hình chữ nhật để dán lên hộp quà? (6 hình)

+ Bạn nói là đã dùng 6 hình chữ nhật để dán lên hộp quà này, vậy chúng ta hãy đếm xem có đúng như bạn nói không nhé các con. (Cả lớp cùng đếm)

+ Có bao nhiêu hình vậy các con? (6 hình)

+ Tất cả đều là hình gì nào? (Hình chữ nhật)

+ Trong lớp mình có bạn nào dùng hình khác để trang trí lên những hộp quà này không các con?

+ Con đã dùng hình gì để dán lên hộp quà này? (Hình chữ nhật, hình vuông)

+ Vậy con đã dùng bao nhiêu hình chữ nhật, bao nhiêu hình hình vuông để dán lên hộp quà? (4 hình chữ nhật và 2 hình vuông).

+ Bạn nói là đã dùng 4 hình chữ nhật và 2 hình vuông để dán lên hộp quà này, vậy chúng ta hãy đếm xem có đúng như bạn nói không nhé các con. (Cả lớp cùng đếm)

+ Có bao nhiêu hình vậy các con? (6 hình)

+ Gồm bao nhiêu hình gì và hình gì? (4 hình chữ nhật và 2 hình vuông)

+ Vậy theo các con các hộp quà này có xếp chồng lên nhau được không?

+ Để biết các hộp quà này có xếp chồng lên nhau được không thì cô mời 2 bạn ngồi cạnh nhau cùng xếp chồng hộp quà của mình lên nhau nào.

+ Như vậy những hộp quà này có xếp chồng lên nhau được không các con? (có ạ)

+ Cô đồ các con nhé, hộp quà này nhìn giống khối gì nào? (Khối chữ nhật)

- *Cô hỏi trẻ để khuyến khích trẻ trả lời các đặc điểm của khối vuông (trẻ khuyết tật)* Đúng rồi, các bạn thật giỏi.

+ Cô khái quát chung: Đây là khối chữ nhật, khối chữ nhật có 6 mặt, có khối có tất cả các mặt đều là hình chữ nhật, có khối có 4 mặt là hình chữ nhật, 2 mặt còn lại là hình vuông và khối chữ nhật còn có thể xếp chồng lên nhau được.

- **Phân biệt khối vuông và khối chữ nhật.**

- Lớp mình được rất nhiều cô giáo khen là ai cũng thông minh hết, vậy bạn nào có thể cho cô biết khối vuông và khối chữ nhật giống nhau ở điểm nào?

- Còn điểm khác nhau giữa khối vuông và khối chữ nhật là gì?

- Cô khái quát chung:

+ Khối vuông và khối chữ nhật giống nhau là đều có 6 mặt.

+ Điểm khác nhau giữa khối vuông và khối chữ nhật là khối vuông có 6 mặt đều là hình vuông; còn khối chữ nhật có khối có tất cả các mặt đều là hình chữ nhật, có khối có 4 mặt là hình chữ nhật, 2 mặt còn lại là hình vuông.

*** Hoạt động 3: Luyện tập**

- Các con thông minh quá, bây giờ để thử tài thông minh của các con 1 lần nữa thì cô có 1 chiếc túi kỳ diệu, cô sẽ mời 1 bạn lên cho tay và chiếc túi này và miêu tả cho cả lớp mình nghe để cả lớp đoán xem đó là gì nhé. Cô mời cô mời.

- Cô cho trẻ chơi 2-3 lần, trong quá trình chơi cô nhận xét, khích lệ trẻ.

** Trò chơi: “Ai nhanh hơn”*

- Các con giỏi quá. Vậy con sẽ thưởng cho lớp mình một trò chơi rất là vui, đó là trò chơi “Ai nhanh hơn”.

- Trong trò chơi này cô cần 2 đội, mỗi đội 4 bạn. Nhiệm vụ của các con là phải vượt qua những chiếc cầu nhỏ bắc qua sông, đến bờ bên kia các con phải chọn đúng khối mà cô yêu cầu để tặng cho bạn búp bê sau đó vượt qua cầu trở

về cuối hàng và cho hộp quà lấy được vào giỏ của đội mình. Kết thúc bài hát đội nào lấy được nhiều và đúng hộp quà của đội mình thì đội đó sẽ chiến thắng.

- Kết thúc trò chơi cô cho trẻ đếm và nhận xét đánh giá.

c. Kết thúc:

Các con hôm nay thật giỏi, các con đã làm những hộp quà thật đẹp để tặng cho bạn búp bê. Chúng ta hãy đem những hộp quà này vào góc trưng bày sản phẩm để khi đến sinh nhật của bạn búp bê chúng ta sẽ đem tặng bạn nhé các con. Các con cùng phụ giúp cô nào.

Thứ ba ngày 25 tháng 11 năm 2025

I. HOẠT ĐỘNG HỌC

Giáo dục phát triển nhận thức

Đề tài: Nhận biết phân biệt khối cầu khối trụ

1. Mục đích

a. Kiến thức

- Trẻ biết phân biệt được đặc điểm giống và khác nhau của khối cầu, khối trụ.
- Trẻ nhận biết, gọi đúng tên khối cầu, khối trụ.
- *Trẻ trả lời được một số câu hỏi dưới sự gợi ý của cô (trẻ khuyết tật)*

b. Kỹ năng

- Rèn luyện các giác quan, phát triển vốn từ và ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ.
- Phát triển kỹ năng so sánh, phân biệt khối cầu, khối trụ thông qua hoạt động trải nghiệm.

- *Rèn kỹ năng tập chung chú ý (trẻ khuyết tật)*

c. Giáo dục

- Giáo dục trẻ chơi vui vẻ, đoàn kết và tham gia vào các hoạt động tập thể.

2. Chuẩn bị

a. Đồ dùng của cô

- Hai khối cầu và hai khối trụ đựng trong hộp quà.
- Ti vi, nhạc một số bài hát trong chủ đề; video vắt sữa bò.

b. Đồ dùng của trẻ

- Mô hình trang trại bò sữa; Các chú bò sữa cho trẻ chơi trò chơi.
- Mỗi trẻ một khối cầu và một khối trụ đựng trong hộp quà.
- Các trò chơi vận động sử dụng đồ chơi dạng khối cầu và khối trụ: Lăn bóng, ném lon, xếp lon.

- Các khuôn mặt miệng có dạng hình trụ; hình tròn; bao để trẻ chơi trò chơi.

3. Cách tiến hành

a. Ổn định tổ chức - gây hứng thú

Hôm nay cô thấy các con ai cũng ngoan đi học rất vui vẻ cô sẽ tặng cho chúng mình một chuyến đi tham quan trang trại bò sữa nhé.

- Các con ơi cô cháu mình đã đến trang trại bò sữa rồi
- Ở trang trại có nuôi con gì?
- Ai biết gì về con bò sữa nào?
- Bò sữa được nuôi ở đâu?
- Các con ơi đây là gì?
- Đây là bánh kẹo sản phẩm từ sữa bò đấy.
- Vậy bác nông dân đã lấy sữa bò bằng cách nào?
- Muốn biết bác nông dân vắt sữa bò như thế nào cô mời chúng mình cùng xem video nhé.

- Chúng mình thấy bác nông dân vắt sữa bò có khéo không?
- Chúng mình có muốn vắt sữa bò khéo léo như bác nông dân không?
- Chúng mình hãy cùng đi vắt sữa bò cùng bác nông dân nào.
- *Con vừa đi vắt sữa bò con có vui không? (trẻ khuyết tật)*
- *Các con có muốn được đến lớp mỗi ngày để cùng học cùng chơi với các bạn không? (trẻ khuyết tật)*

-> GD: Tất cả các con đều có quyền được vui chơi giải trí, giáo dục, học tập để phát triển toàn diện và phát huy tốt nhất tiềm năng của bản thân. Vì vậy các con hãy luôn chăm chỉ đi học để được vui vẻ hạnh phúc mỗi ngày nhé.

b. Nội dung

*** Hoạt động 1: Nhận biết khối cầu, khối trụ qua tên gọi**

- Cô thấy chúng mình vắt sữa bò rất là giỏi đấy bác nông dân cảm ơn các con và lát nữa bác nông dân sẽ mang những xô sữa này đi chế biến thành nhiều món ăn khác nhé và trong trang trại bò sữa còn có rất là nhiều các trò chơi khác các con hãy về 3 nhóm và cùng chơi nào.

+ Nhóm 1: chơi lăn bóng

+ Nhóm 2: chơi ném boowilg

+ Nhóm 3: Chơi xếp khối

- Hết thời gian chơi, cô lắc xô sữa.

- Các bạn vừa chơi những trò chơi gì vậy?

- Mời từng nhóm nhận xét về đồ chơi của mình:

+ Nhóm lăn bóng nhận xét

- Cô giới thiệu khối cầu

+ Nhóm ném lon và xếp lon nhận xét

- Cô giới thiệu khối trụ

+ Các con vừa được chơi với những đồ chơi có dạng khối gì?

- Cô thấy các con chơi rất là giỏi chúng mình hãy thu dọn đồ chơi cất vào đúng nơi quy định nào.

- Phần thưởng của những chú bò sữa tặng cho mỗi bạn là một hộp quà, mời các con hãy nhận quà và về thành 3 nhóm cho cô nào!

*** Hoạt động 2: Nhận biết, phân biệt khối cầu, khối trụ qua đặc điểm**

*** Nhận biết đặc điểm của khối cầu**

- Các con đã nhận đủ quà chưa? Muốn biết những chú bò sữa tặng quà gì cho chúng mình cô mời các con hãy nhẹ nhàng ngồi xuống để cùng mở quà nhé.

- Cô cho trẻ đếm từ 1 đến 3 để mở quà.

- Cô cháu mình nhận được quà gì đây các con?

- Cô cháu mình cùng tìm hiểu về 2 khối này nhé.

- Các con hãy cầm khối cầu lên nào.

- Cho trẻ nói khối cầu cùng cô.

- Các bạn hãy nhìn và sờ xung quanh xem khối cầu như thế nào?

- Cô nhấn mạnh: Khối cầu tròn xoe.

- Vì sao khối cầu tròn xoe?

- Cho trẻ chơi với khối cầu: lăn khối cầu và xếp chồng khối cầu.

- Khi trẻ chơi với khối cầu thì cô đến bên các nhóm chơi để bao quát, hướng trẻ chơi lăn và xếp chồng khối cầu để trẻ nắm được đặc điểm của khối

+ Ai có nhận xét gì khi chơi lăn và xếp chồng các khối cầu?

+ Vì sao khối cầu lại lăn về được mọi phía?

+ Khi xếp chồng các khối cầu lên nhau các bạn thấy thế nào?

+ Vì sao khối cầu lại không xếp chồng được lên nhau?

+ Chúng mình vừa được chơi với khối gì?

- Hỏi trẻ lại những đặc điểm của khối cầu?

+ Con vừa được chơi với khối gì? Khối cầu như thế nào? Khối cầu có lăn được không? Có xếp chồng được không? (trẻ khuyết tật)

Cô khái quát lại: Khối cầu tròn xoe, có đường bao cong xung quanh, khối cầu lăn về được mọi phía và không xếp chồng được lên nhau.

*** Nhận biết đặc điểm của khối trụ**

- Các con ơi, chúng mình được bò sữa tặng quà cho, cô cũng được bò sữa tặng quà cho đây muốn biết đó là quà gì cô mời các con hãy cầm bảng và hộp quà của mình và về vị trí của mình nào.

- Cho trẻ đếm từ 1 ...3 để mở quà
- À chú bò sữa tặng cho cô món quà gì đây?
- Hộp sữa bò này là sản phẩm từ con gì?
- Chúng mình thấy hộp sữa bò giống với khối gì?
- Thế trong hộp quà của chúng mình có khối trụ không?
- Chúng mình hãy nhanh tay lấy khối trụ ra nào!
- Cho trẻ cầm và nói khối trụ cùng cô.
- Hãy nhìn và sờ xung quanh xem khối trụ như thế nào?

+ Đếm xem có mấy mặt phẳng nào?

+ Hai mặt phẳng có dạng hình gì?

- Chúng mình hãy đặt khối trụ đứng nào.

+ Các bạn thấy thế nào?

+ Vì sao khối trụ lại đứng chắc chắn như vậy?

+ Để khối trụ đứng và thử lăn nhé

+ Các bạn có nhận xét gì?

+ Làm cách nào để lăn được khối trụ?

- Cho trẻ để nằm khối trụ xuống và chơi lăn khối trụ:

+ Các bạn thấy như thế nào?

+ Vì sao khối trụ lăn được?

- Cho trẻ đặt khối trụ đứng và chơi xếp chồng các khối trụ lên nhau:

+ Các bạn có nhận xét gì khi xếp chồng khối trụ lên nhau

+ Vì sao khối trụ lại xếp chồng được lên nhau?

- Ai có thể nhắc lại đặc điểm của khối trụ?

+ Con vừa được chơi với khối gì? Khối trụ như thế nào? Khối trụ có lăn được không? Có xếp chồng được không? (trẻ khuyết tật)

Cô khái quát lại: Khối trụ có đường bao cong và có 2 mặt phẳng là hai hình tròn ở hai đầu. Khối trụ lăn được về hai phía và xếp chồng được lên nhau.

*** So sánh khối cầu và khối trụ**

- Nhận xét khối cầu và khối trụ có đặc điểm gì giống nhau?

- Khối cầu và khối trụ khác nhau ở điểm nào?

Cô khái quát:

- Giống nhau: Khối cầu và khối trụ đều có đường bao cong và đều lăn được

- Khác nhau: Khối cầu tròn xoe, không có mặt phẳng, còn khối trụ lại có 2 mặt phẳng ở 2 đầu, chính vì vậy mà khối cầu lăn về được mọi phía và không xếp chồng được lên nhau còn khối trụ chỉ lăn về được 2 phía và xếp chồng được lên nhau.

*** Liên hệ:** Cô thấy xung quanh chúng ta có rất nhiều đồ dùng, đồ chơi có hình dạng giống với khối cầu và khối trụ. Ai giỏi kể cho cả lớp mình cùng biết nào

PHỤ LỤC 4:

XÂY DỰNG MỘT SỐ KẾ HOẠCH TỔ CHỨC HOẠT ĐỘNG HÌNH THÀNH BIỂU TƯỢNG HÌNH DẠNG CHO TRẺ MẪU GIÁO 5-6 TUỔI

LĨNH VỰC PHÁT TRIỂN NHẬN THỨC

Hoạt động:	Làm quen với toán
Chủ đề:	Gia đình
Chủ đề nhánh:	Ngôi nhà của bé
Đề tài:	Phân biệt Khối trụ – khối cầu
Đối tượng:	5 - 6 tuổi
Số lượng trẻ:	25-30 trẻ
Thời gian:	30-35 phút

I. Mục đích – yêu cầu

1. Kiến thức

- S (Khoa học): Trẻ biết được tên gọi, đặc điểm của từng khối: khối cầu có mặt bao cong, có thể lăn theo mọi phía; khối trụ có mặt bao hai đầu phẳng và một mặt bao xung quanh cong, có thể đứng vững và lăn theo một hướng nhất định.

- T (Công nghệ): Trẻ biết cách dùng một số đồ dùng để khám phá khối cầu và khối trụ như: video minh họa, tranh ảnh, đồ vật thật (quả bóng, lon nước...), bảng kết quả và bút màu.

- E (Kỹ thuật): Trẻ biết quy trình hoạt động nhóm (phân công nhiệm vụ đơn giản quan sát, thử nghiệm, ghi kết quả, thuyết trình, giải thích); kỹ thuật khảo sát khối (sờ mặt bao, lăn, xếp chồng); kỹ thuật tạo sản phẩm (xây tháp, mô hình đơn giản).

- A (Nghệ thuật): Trẻ biết cách tạo mô hình tòa tháp, ngôi nhà... từ các khối; nhận ra vẻ đẹp, sự cân đối và hài hòa của mỗi mô hình (tháp, nhà...).

- M (Toán học): Trẻ biết số lượng, hình dạng mặt bao khối cầu, khối trụ; biết cách mô tả đặc điểm khối cầu, khối trụ.

2. Kỹ năng

- S (Khoa học): Trẻ nêu tên gọi, đặc điểm của khối cầu và khối trụ.

- T (Công nghệ): Trẻ sử dụng một số đồ dùng để khám phá khối cầu và khối trụ như: video minh họa, tranh ảnh, đồ vật thật (quả bóng, lon nước...), bảng kết quả và bút màu.

- E (Kỹ thuật): Trẻ tổ chức hoạt động nhóm (phân công nhiệm vụ đơn giản quan sát, thử nghiệm, ghi kết quả, thuyết trình, giải thích); thực hiện khảo sát khối (sờ mặt bao, lăn, xếp chồng); thực hiện hoạt động xây tháp, tòa nhà.. từ các khối.

- A (Nghệ thuật): Trẻ lựa chọn khối phù hợp để tạo mô hình tòa tháp, ngôi nhà...; giới thiệu vẻ đẹp, sự cân đối và hài hòa của mỗi mô hình (tháp, nhà...).

- M (Toán học): Trẻ biết đếm, xác định số lượng, hình dạng mặt bao khối cầu, khối trụ; thử nghiệm đơn giản như: lăn khối, đặt khối, xếp chồng để kiểm chứng đặc điểm của các khối; mô tả đặc điểm khối cầu, khối trụ; so sánh khối cầu và khối trụ.

3. Thái độ

- Trẻ hứng thú, tích cực tham gia các hoạt động khám phá và trải nghiệm với khối cầu, khối trụ.
- Trẻ có ý thức hợp tác, đoàn kết khi làm việc nhóm, biết lắng nghe và tôn trọng ý kiến của bạn.
- Trẻ chú ý, tập trung và cố gắng hoàn thành nhiệm vụ được giao.
- Trẻ yêu thích hoạt động học toán, mạnh dạn tham gia phát biểu ý kiến.
- Hình thành thái độ ham hiểu biết, thích tìm tòi, khám phá hình khối.

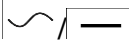
II. Chuẩn bị

1. Đồ dùng của cô

- Máy tính, loa, bút chỉ.
- Bài hát “Nhà của tôi”, nhạc trò chơi.
- Video AI.

2. Đồ dùng của trẻ

- Đất nặn, keo dán, kéo, thước, bút, giấy màu.
- Phiếu phân công nhiệm vụ
- Bảng khảo sát:

Khối	Số mặt bao	Hình dạng mặt bao	Lăn	Xếp chồng
 Khối cầu				
 Khối trụ				

- Hộp quà
- Các khối (trụ, cầu, chữ nhật, vuông)

III. TIẾN TRÌNH HOẠT ĐỘNG

Hoạt động của cô	Hoạt động của trẻ
E1 – Thu hút – Gắn kết	
- Ổn định tổ chức - Chào mừng tất cả các bé đã đến với hoạt động “Toán học vui vẻ” ngày hôm nay! - Các con ơi! Bạn gấu đang rất buồn vì xây toà tháp nhưng cứ bị đổ. Bây giờ các con hãy cùng quan sát xem bạn gấu đã xây toà tháp như thế nào nhé! (Cô và trẻ xem video) + Bạn gấu đã xếp toà tháp từ những khối gì? + Theo các con, tại sao toà tháp lại bị đổ?	- Trẻ hưởng ứng. - Trẻ xem video. - Khối cầu, khối trụ - Vì bạn gấu xếp khối trụ nằm ngang ạ!

+ Khối đó có đặc điểm gì mà lại lăn được? + Vậy muốn tháo đứng vững thì phải dùng khối nào? - Để giúp bạn Gấu, hôm này cô và các con cùng nhau tìm hiểu khối trụ và khối cầu nhé!	- Khối trụ có mặt bao xung quanh cong ạ! - Dùng khối trụ ạ! - Vâng ạ!
E2 - Khám phá	
- Cô sẽ chia lớp mình thành 2 nhóm - Nhiệm vụ của các con là sờ, lăn, đếm mặt bao khối cầu và khối trụ để điền thông tin vào bảng khảo sát. Bảng khảo sát có cột: cột 1 là hình ảnh khối cầu, khối trụ; cột 2 là số lượng mặt bao; cột 3 là hình dạng mặt bao; cột 4 là hướng lăn; cột 5 là xếp chồng. - Bây giờ các con hãy về nhóm của mình và bạn trưởng nhóm sẽ đại diện lên lấy đồ dùng và bảng khảo sát cho nhóm của mình nào! - Cô cho trẻ thực hiện (Thời gian thực hiện tính bằng 1 bản nhạc) - Cô quan sát trẻ thực hiện và đặt những câu hỏi gợi mở (nếu cần): + Khối gì đây? + Con sờ thấy khối này như thế nào? + Mặt bao quanh khối như thế nào? + Con lăn thử xem điều gì sẽ xảy ra? + Khối nào lăn được nhiều hướng? + Khối nào đứng được?	- Trẻ lắng nghe. - Trẻ lên lấy đồ dùng, phân công nhiệm vụ nhóm: nhóm trưởng, người khảo sát, người ghi chép, người thuyết trình, người thu dọn. - Trẻ thực hiện khảo sát khối, điền thông tin vào bảng kết quả
E3 - Giải thích	
- Cô cho trẻ trình bày kết quả - Kết quả của 2 nhóm có gì khác nhau, giống nhau, vì sao? - Cô chính xác hóa thông tin - Cô khái quát điểm giống và khác nhau: Khối cầu và khối trụ đều có thể lăn được. Nhưng khối cầu có thể lăn về nhiều hướng khác nhau vì có bề mặt cong tròn, còn khối trụ chỉ lăn về một hướng vì có hai mặt phẳng ở hai đầu. - Muốn xếp nhà hoặc xây tháp vững vàng thì phải chọn khối gì làm nền móng? Vì sao? - Có thể dùng khối cầu để làm gì trong	- Đại diện trẻ lên trình bày kết quả - Giống: đều xác định khối cầu có 1 mặt bao cong về mọi phía, lăn được về mọi phía, không xếp chồng được; khối trụ có 2 mặt bao phẳng ở 2 đầu, 1 mặt bao cong, lăn được về 1 phía ở mặt bao cong, xếp chồng được ở phần mặt bao phẳng. Cả 2 nhóm đều có cách khám phá đúng, ghi chép đúng thông tin. - Khác (nếu có)... - Khối trụ. Vì mặt bao 2 đầu phẳng, có thể đứng vững và xếp chồng. - Dùng làm mái vòm, trang trí mái, đầu

tòa nhà, tòa tháp? Vì sao? - Để tạo không khí vui nhộn lấy động lực cho các kỹ sư thiết kế, xây dựng nhiều công trình bền đẹp tặng bạn gấu, cô cháu mình hãy vận động theo bài hát “Nhà của tôi” nào!	trụ công... Vì khối cầu có mặt bao cong đều, đẹp. Vận động theo nhạc bài hát “Nhà của tôi”
E4 – Vận dụng, sáng tạo	
Dưới đây cô có nhiều đồ dùng tương ứng với các hoạt động thiết kế, xây dựng: - Thiết kế vật liệu, thiết bị xây dựng (cột, cọc, trụ công, mái vòm...): Có bìa, keo dính, dập ghim... - Sản xuất vật liệu, thiết bị xây dựng (cột, cọc, trụ công, bóng đèn, mái vòm...): Có đất nặn, bìa... - Xây lâu đài, xây tòa tháp: Có các khối (trụ, cầu, vuông, chữ nhật) Các con muốn thực hiện nhiệm vụ nào? Con sẽ làm công việc này như thế nào? Con đoán xem mình sẽ tạo ra sản phẩm như thế nào? Đánh giá sản phẩm của các bạn qua những tiêu chí nào? Mời các con chọn dụng cụ, vật liệu để thực hiện nhiệm vụ nào! Mời các nhóm trưng bày, giới thiệu, nhận xét sản phẩm	Trẻ lắng nghe, quan sát. Chọn nhiệm vụ, kết nhóm Nêu cách làm. Dự đoán kết quả - Sản phẩm chắc chắn - Sản phẩm cân đối, đẹp mắt Trẻ lấy đồ dùng, thực hiện nhiệm vụ theo dự kiến. Trưng bày sản phẩm, đại diện nhóm giới thiệu. Lớp nhận xét sản phẩm. Nhóm nêu ý tưởng chỉnh sửa, hoàn thiện sản phẩm.
E5 – Đánh giá	
- Hôm nay chúng ta vừa được khám phá những khối nào? - Trong lớp học chúng mình có những đồ vật nào có dạng khối cầu? Những đồ vật dạng khối trụ? - Có thể dùng các vật liệu dạng khối cầu, khối trụ để tạo ra các sản phẩm gì? - Qua buổi học ngày hôm nay, cô thấy lớp chúng mình học rất là ngoan và giỏi, kết thúc trò chơi cũng là lúc khép lại hoạt động “ Toán học vui vẻ” rồi! Cô và các con cùng nhau ra sân trường dạo chơi, khám phá xem sân trường có	- Khám phá khối cầu và khối trụ ạ! Trẻ kể các vật dạng khối cầu: bóng đèn, bình hoa, bể cá, quả bóng, viên bi... Các vật dạng khối trụ: hộp sữa, hộp quà, bình nước, chai nước, tòa tháp... Trẻ kể những sản phẩm: tòa nhà, trụ công, hộp quà... Lắng nghe, thể hiện cảm xúc, cùng cô ra sân chơi khám phá đồ vật dạng khối cầu, khối trụ

những đồ vật gì dạng khối cầu, khối trụ nào!	
--	--

BẢNG ĐÁNH GIÁ

Mục tiêu Mức đạt	Đạt	Cần hỗ trợ
Kiến thức		
Kỹ năng		
Thái độ		

GIÁO ÁN

LĨNH VỰC PHÁT TRIỂN NHẬN THỨC

Hoạt động:	Làm quen với toán
Chủ đề:	Nghề nghiệp
Đề tài:	Phân biệt Khối vuông – Khối chữ nhật
Đối tượng:	5 - 6 tuổi
Số lượng trẻ:	25 - 30 trẻ
Thời gian:	30 - 35 phút

I. Mục đích – yêu cầu

1. Kiến thức

- S (Khoa học): Trẻ biết tên gọi, đặc điểm cơ bản của từng khối: Khối vuông có 6 mặt đều là hình vuông, khối chữ nhật có 6 mặt trong đó có mặt là hình chữ nhật.

- T (Công nghệ): Trẻ biết cách dùng một số đồ dùng để khám phá khối vuông, khối chữ nhật như: video minh họa, tranh ảnh, đồ vật thật (các khối, các hộp/thùng hàng...), bảng kết quả và bút màu.

- E (Kỹ thuật): Trẻ biết quy trình hoạt động nhóm (phân công nhiệm vụ đơn giản quan sát, thử nghiệm, ghi kết quả, thuyết trình, giải thích); kỹ thuật khảo sát khối (sờ mặt bao, xếp chồng); kỹ thuật tạo sản phẩm (xây tháp từ hộp các tông, làm hộp quà...).

- A (Nghệ thuật): Trẻ biết cách tạo mô hình tòa tháp, hộp quà, sắp xếp gian hàng... từ các khối; nhận ra vẻ đẹp, sự cân đối và hài hòa của mỗi mô hình.

- M (Toán học): Trẻ biết số lượng, hình dạng mặt bao khối vuông, khối chữ nhật, biết khối chữ nhật bình thường (có 6 mặt chữ nhật) và khối chữ nhật đặc biệt (có 4 mặt chữ nhật và 2 mặt vuông); biết cách mô tả đặc điểm 2 khối.

2. Kỹ năng

- S (Khoa học): Trẻ nêu tên gọi, đặc điểm của khối cầu và khối trụ.

- T (Công nghệ): Trẻ sử dụng một số đồ dùng để khám phá khối cầu và khối trụ như: video minh họa, tranh ảnh, đồ vật thật (các khối, các hộp/thùng hàng...), bảng kết quả và bút màu.

- E (Kỹ thuật): Trẻ tổ chức hoạt động nhóm (phân công nhiệm vụ đơn giản quan sát, thử nghiệm, ghi kết quả, thuyết trình, giải thích); thực hiện khảo sát khối (sờ mặt bao, xếp chồng); thực hiện hoạt động xây tháp, làm hộp quà, xếp kệ hàng siêu thị... từ các khối.

- A (Nghệ thuật): Trẻ lựa chọn khối phù hợp để xây dựng tòa tháp, làm hộp quà...; giới thiệu vẻ đẹp, sự cân đối và hài hòa của mỗi sản phẩm.

- M (Toán học): Trẻ biết đếm, xác định số lượng, hình dạng mặt bao khối vuông, khối chữ nhật; mô tả đặc điểm 2 khối trong đó phân biệt khối chữ nhật bình thường và khối chữ nhật đặc biệt; so sánh vuông, khối chữ nhật.

3. Thái độ

- Trẻ hứng thú, tích cực tham gia vào các hoạt động khám phá và trải nghiệm.

- Trẻ có ý thức hợp tác, đoàn kết khi làm việc nhóm; biết lắng nghe và tôn trọng ý kiến của bạn.

- Trẻ chăm chú, tập trung và cố gắng hoàn thành nhiệm vụ được giao.

- Trẻ yêu thích hoạt động học toán, mạnh dạn tham gia phát biểu ý kiến và chia sẻ kết quả.

- Hình thành ở trẻ thái độ yêu thích tìm tòi, khám phá thế giới xung quanh; biết giữ gìn, sắp xếp đồ dùng gọn gàng, ngăn nắp như trong thực tế cuộc sống (siêu thị, cửa hàng).

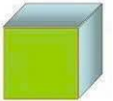
II. Chuẩn bị

1. Đồ dùng của cô

- Máy tính, loa, que chỉ.
- Bài hát “Taxi đi vòng quanh thế giới”, Nhạc nhẹ nhàng chơi trò chơi.
- Video siêu thị.

2. Đồ dùng của trẻ

- Kéo, đất nặn, bút, thước kẻ, keo dán.
- Phiếu phân công nhiệm vụ
- Bảng khảo sát:

Khối	Số mặt bao 	Hình dạng mặt bao / 	Lăn ✓ / ✗	Xếp chồng ≈ / ≠
				
				

- Các khối (vuông, chữ nhật, trụ, cầu,...)
- Các thùng hàng
- Các thùng các tông nhiều kích cỡ, dây buộc, keo dính...

III. Tiến trình hoạt động

Hoạt động của cô	Hoạt động của trẻ
E1 – Thu hút – Gắn kết	
- Ổn định tổ chức - Lắng nghe! Lắng nghe! - Các con ơi! Vừa rồi cô mới nhận được một tin khẩn cấp từ siêu thị, các con có muốn nghe không? - Siêu thị mới nhận hàng và các thùng hàng bây giờ đang rất lộn xộn nên siêu thị muốn chúng mình giúp đỡ! Chúng mình có sẵn sàng không? - Cho trẻ xem video (Siêu thị nhận hàng có những thùng hàng đang lộn	- Trẻ hưởng ứng - Tin gì, tin gì! - Có ạ! - Có ạ! - Trẻ xem video.

xộn) + Các con có biết thùng hàng là khối gì không? + Chúng mình cần làm gì để thùng hàng gọn gàng? - Đúng rồi đấy, để thùng hàng gọn gàng hơn chúng mình phải sắp xếp lại! Vậy hôm nay chúng mình cùng khám phá xem khối vuông và khối chữ nhật có gì đặc biệt để giúp siêu thị nhé!	- Khối vuông và khối chữ nhật ạ! - Sắp xếp lại ạ! - Vâng ạ!
E2 – Khám phá	
- Cô sẽ chia lớp mình thành 2 nhóm - Nhiệm vụ của các con là sờ, lăn, đếm mặt bao khối vuông và khối chữ nhật để điền thông tin vào bảng khảo sát. Bảng khảo sát có cột: cột 1 là hình ảnh khối cầu, khối trụ; cột 2 là số lượng mặt bao; cột 3 là hình dạng mặt bao; cột 4 là hướng lăn; cột 5 là xếp chồng. - Bây giờ các con hãy về nhóm của mình và bạn trưởng nhóm sẽ đại diện lên lấy đồ dùng và bảng khảo sát cho nhóm của mình nào! - Cô cho trẻ thực hiện (Thời gian thực hiện tính bằng 1 bản nhạc) - Cô quan sát trẻ thực hiện và đặt những câu hỏi gợi mở (nếu cần): + Khối gì đây? + Con sờ thấy khối này như thế nào? + Mặt bao quanh khối như thế nào? + Con lăn thử xem điều gì sẽ xảy ra? + Khối nào xếp chồng được?	- Trẻ lắng nghe. - Trẻ lên lấy đồ dùng, phân công nhiệm vụ nhóm: nhóm trưởng, người khảo sát, người ghi chép, người thuyết trình, người thu dọn. - Trẻ thực hiện khảo sát khối, điền thông tin vào bảng kết quả
E3 – Giải thích	
- Cô cho trẻ trình bày kết quả - Kết quả của 2 nhóm có gì khác nhau, giống nhau, vì sao? - Cô chính xác hóa thông tin - Cô khái quát điểm giống và khác nhau: + Giống nhau: đều có 6 mặt phẳng, không lăn được, xếp chồng được. + Khác: khối vuông có các mặt đều là hình vuông, khối chữ nhật có mặt là hình chữ nhật - Muốn xếp các khối vững vàng thì	Đại diện trẻ lên trình bày kết quả - Giống: đều xác định khối vuông có 6 mặt đều là hình vuông, không lăn được, xếp chồng được; khối chữ nhật có 6 mặt là hình chữ nhật hoặc có 2 mặt hình vuông và 4 mặt là hình chữ nhật, không lăn được, xếp chồng được. Cả 2 nhóm đều có cách khám phá đúng, ghi chép đúng thông tin. - Khác (nếu có)... - Xếp khối to ở dưới, khối nhỏ hơn ở trên

phải làm thế nào? - Có thể tạo sản phẩm gì từ khối vuông, khối chữ nhật? - Có thể tạo khối vuông, khối chữ nhật từ các vật liệu nào?	Trẻ kể - Giấy, bìa, đất nặn, nhựa...
<i>Vận động chuyển tiếp:</i> Phần thưởng cho sự thông minh của các con là trò chơi Về hình khối, cô mời chúng ta cùng vận động theo nhạc và chơi trò chơi nào! Cuối mỗi bài về, cô hỏi: Khối gì là khối gì?	Vận động theo nhạc Rap, đọc bài về Khối chữ nhật, Khối vuông, Khối chữ nhật 2 Trẻ đồng thanh trả lời: - Khối chữ nhật là khối chữ nhật - Khối vuông là khối vuông
E4 – Áp dụng, sáng tạo	
Chúng mình cùng vận dụng hiểu biết về khối vuông và khối chữ nhật để tham dự phần chơi Sáng tạo với hình khối nhé. Ở đây cô có các đồ chơi: - Trò chơi “<i>Nhân viên nhí</i>”: Siêu thị mới lấy nhiều thùng hàng về, cần sắp xếp gọn đẹp, chắc chắn lên các giá kệ - Trò chơi “<i>Hộp quà xinh xắn</i>”: Cô có bìa màu, băng dính, hồ dán, dập ghim... Cần các nhà tạo mẫu làm các hộp quà dạng khối vuông, chữ nhật - Trò chơi “<i>Xếp tòa tháp</i>”: Có nhiều thùng các tông đã qua sử dụng, cần tạo thành các tòa tháp cao để dự thi Bé sáng tạo - Trò chơi “<i>Thợ gốm tài hoa</i>”: Dùng các loại đất nặn và đồ trang trí để nặn các đồ chơi có dạng khối vuông, khối chữ nhật. Các con muốn thực hiện nhiệm vụ nào? Con sẽ làm công việc này như thế nào? Con đoán xem mình sẽ tạo ra sản phẩm như thế nào? Đánh giá sản phẩm của các bạn qua những tiêu chí nào? Mời các con chọn dụng cụ, vật liệu để thực hiện nhiệm vụ nào! Mời các nhóm trưng bày, giới thiệu, nhận xét sản phẩm - Cô bao quát, khuyến khích trẻ chơi.	Trẻ lắng nghe, quan sát. Chọn nhiệm vụ, kết nhóm Nêu cách làm. Dự đoán kết quả - Sản phẩm chắc chắn; cân đối, đẹp mắt. Trẻ lấy đồ dùng, thực hiện nhiệm vụ theo dự kiến. Trưng bày sản phẩm, đại diện nhóm giới thiệu. Lớp nhận xét sản phẩm. Nhóm nêu ý tưởng chỉnh sửa, hoàn thiện sản phẩm.
E5 – Đánh giá	

- Chúng mình vừa được khám phá những khối nào? - Trong lớp học chúng mình có những đồ vật nào có dạng khối vuông? Những đồ vật dạng khối chữ nhật? - Có thể dùng các vật liệu dạng khối vuông, khối chữ nhật để tạo ra các sản phẩm gì? - Các con rất ngoan và giỏi, các đội chơi cùng chiến thắng trong phần chơi bé sáng tạo! Cô và các con cùng nhau ra sân trường dạo chơi, khám phá xem ở sân trường có những đồ vật gì dạng khối vuông, khối chữ nhật nào!	- Khám phá khối vuông và khối chữ nhật! Trẻ kể các vật dạng khối vuông, khối chữ nhật ... Trẻ kể những sản phẩm Lắng nghe, thể hiện cảm xúc, cùng cô ra sân chơi khám phá đồ vật dạng khối cầu, khối trụ
---	--

BẢNG ĐÁNH GIÁ

Mục tiêu	Đạt	Cần hỗ trợ
Mức đạt		
Kiến thức		
Kỹ năng		
Thái độ		

PHỤ LỤC 5: MỘT SỐ BÀI VÈ VỀ HÌNH DẠNG

KHỐI CẦU

Ve vè vè vè
Nghe vè tôi đó
Bạn nghe tinh nhé
Xem đây khối gì?
Tất cả các mặt
Bao đều cong cong
Lăn được mọi phía
Không thể xếp chồng
Bạn nhớ tôi không
Khối gì đó bạn?

KHỐI TRỤ

Ve vè vè vè
Nghe vè tôi đó
Bạn nghe tinh nhé
Xem đây khối gì:
Mặt bao xung quanh
Đều cong cong cong
Mặt bao hai đầu
Lại là mặt phẳng
Đặt nằm lăn được
Đặt đứng không lăn.
Để tôi đứng vững
Sẽ chồng được thôi
Để tôi nằm ngang
Thì chồng không được
Tôi không mất lượt
Trong các cuộc thi
Muốn đứng, muốn đi
Tôi đều làm được.

KHỐI VUÔNG

Ve vè vè vè
Nghe vè tôi đó
Bạn nghe tinh nhé
Xem đây khối gì?
Tôi có 6 mặt
Đều là hình vuông
Bánh đậu thơm ngon
Rubic, xúc xắc
Đều mang hình dáng
Của khối tôi đây.

KHỐI CHỮ NHẬT

Ve vè vè vè
Nghe vè tôi đó
Bạn nghe tinh nhé
Xem đây khối gì?
Tôi có 4 mặt
Là hình chữ nhật
Vẫn còn hai mặt
Lại là hình vuông
Thước tẩy, kẻ, gồm
Giống như tôi đó.

KHỐI CHỮ NHẬT

Ve vè vè vè
Nghe vè tôi đó
Bạn nghe tinh nhé
Xem đây khối gì?
Tôi có 6 mặt
Là hình chữ nhật
Hộp màu, viên gạch
Có dạng của tôi
Đoán nhanh bạn ơi
Khối gì đó bạn?
(Vũ Thị Diệu Thuý)